

**A Zalai Waldorf Óvoda, Általános Iskola és AMI
óvodai helyi pedagógiai programja**

Érvényes a 12078/2013 KOIR számú határozattal

elfogadott Waldorf Óvodapedagógiai Programmal

együtt

OM azonosító 201 833

Amikor a búzaszemet elvetjük,
az aratásban reménykedünk,
az asztalunkra kerülő kenyérré gondolunk.
S azt, hogy a magocska tavasszal
kalászba szökkenjen, és jól bírja majd
az aszályt, nem sanyargatással,
a víz megvonásával érhetjük el,
hanem azzal, hogy szükségletei szerint tápláljuk.

(Ismeretlen szerző)

Tartalomjegyzék

1	HELYZETELEMZÉS	4
	Néhány szó a Waldorf-intézmények létrejöttéről... ..	4
	BEVEZETŐ HELYZETKÉP	4
1	ELVEK ÉS FELADATOK	6
1.1	A WALDORF-PEDAGÓGIA EMBERKÉPE	6
1.2	AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA	6
1.3	ÁLTALÁNOS NEVELÉSI ALAPELVEINK	8
1.4	SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ (INTEGRÁLTAN NEVELT) GYERMEKEK SÉRÜLÉS SPECIFIKUS FEJLESZTÉSÉNEK ELVE	9
1.5	GYERMEKVÉDELMI FELADATOK	10
1.5.1	Gyermekvédelmi munka tervezete	11
1.5.2	Kompetenciák és feladatok a gyermekvédelem területén	12
1.5.3	A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése a Waldorf óvodában	13
2	AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS TERÜLETÉN	14
2.1	AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI	14
2.2	A NAPRAVÁR WALDORF ÓVODA ÓVODAPEDAGÓGUSAINAK NEVELÉSI FELADATAI	14
2.3	A KISGYERMEK MINT A VILÁGRA NYITOTT ÉRZÉKSZERV	14
2.4	Az iskolaérettség	15
3	A NAPRAVÁR WALDORF ÓVODA, MINT BUROK - ÉRZELMI BIZTONSÁG - ÁTTEKINTHETŐ VILÁG.....	16
3.1	A NAPRAVÁR WALDORF ÓVODA CÉLKITÚZÉSEI	18
4	AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	19
4.1	RITMUSOK A NAPRAVÁR WALDORF ÓVODÁBAN.....	19
4.2	A nap ritmusa	20
4.3	Napirend	21
4.4	A hét ritmusa	21
4.5	Nyitva tartás, szünidők	22
4.6	AZ ÜNNEPEK RITMUSA	23
5	SPECIÁLIS TÁRGYI FELTÉTELEK, SZÜKSÉGES HELYSÉGEK, ESZKÖZÖK, JÁTÉKOK, SPORTSZEREK, BERENDEZÉSEK, BÚTOROK.....	25
6	AZ ÓVODA KAPCSOLATAI	26
6.1	ÓVODA- CSALÁD KAPCSOLATA	26
6.2	A SZÜLŐK TÁJÉKOZTATÁSI FORMÁI.....	28
6.3	EGYÉB KAPCSOLATOK	30
7	Tervezés és visszatekintés.....	32
7.1	Gyermekmegfigyelés, gyermekmegbeszélés	32
7.2	A konferencia.....	32
8	Szervezet és működés	33
9	Minőségpolitika.....	33
10	FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE.....	48
12	EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM	35
13	ÉRVÉNYESSEGI RENDELKEZÉS	49

1 HELYZETELEMZÉS

Néhány szó a Waldorf-intézmények létrejöttéről...

A Waldorf-óvoda a gyermek ismeretéből - életkoronként változó testi, lelki és szellemi szükségleteinek felismeréséből - kiindulva biztosítja a kisgyerek számára az egészséges fejlődést, az egészséges életmódot.

A Waldorf-pedagógia egészét megalapozó élettani, orvosi, pszichológiai és antropológiai ismeretek mellett a Waldorf-óvodapedagógiában a több évtizedes gyakorlati tapasztalatok mélységeiből nyert felismerések is igen nagy súllyal jelen vannak. Mindezzel az ember belső lényét és fejlődését helyezi központba.

A Waldorf-pedagógia filozófiai háttere a Rudolf Steiner által a 20. század elején kidolgozott emberismeret, az úgynevezett ANTROPOZÓFIA (Antroposz-szófia /görögül/ = az emberre vonatkozó bölcsesség). Az antropozófia hatással volt a gyógypedagógiára, az orvostudományra, a művészetekre, a mezőgazdaságra és más életterületekre is. (Sok esetben az antropozófia megismerési módszerei által nyert - az egyéb szakterületekre vonatkozó - alapvető megállapítások csak évtizedekkel a koncepciók kimunkálása és sikeres alkalmazása után nyerték el az egyértelmű tudományos bizonyítást.)

Az első Waldorf-óvodák megnyitására a Waldorf-iskola 1919-es megalapozását követően mintegy hét-nyolc évvel került sor. Ma már több ezer Waldorf-óvodai csoport működik világszerte. Szakmai és hivatalos központjuk a németországi Stuttgartban lévő, **Waldorf Óvodák Nemzetközi Szövetsége**, mely részt vesz a Waldorf-óvodapedagógiát érintő kutatásokban, rendezvényekben, valamint képzési és kiadói tevékenységekben is.

Helyi, regionális, országos és nemzetközi szinten rendszeresen együttműködnek a Waldorf-óvónők. Céljuk, hogy a Waldorf-óvoda ideáját a maguk számára minél életszerűbbé, elevenebbé tegyék, magukat pedig egyre inkább képessé tegyék arra, hogy e pedagógia sajátos, de egyetemes koncepcióját egyre elmélyültebben tudják megvalósítani a mindenkori helyi adottságok és körülmények között: „itt és most”.

1988-ban Solymáron jött létre az **első magyar Waldorf-óvoda**, amelynek munkája igen nagy érdeklődést váltott ki a szülők és az óvónők körében. 1990 szeptemberében kezdte meg munkáját Solymáron a posztgraduális Waldorf óvónőképzés - pontos nevén **Waldorf Óvodapedagógiai Szeminárium**. Azóta több száz hallgató vett részt ezen az 1000 órás kurzuson, és ma már mintegy 45 településen 50-60 Waldorf-óvodai csoport működik országszerte.

A WALDORF-ÓVODAPEDAGÓGIAI PROGRAM képet kíván adni a Waldorf-óvoda nevelésének alapjairól, lehetőségeiről, feltételeiről. A magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelvei, melyet az Óvodai Nevelési Országos Alapprogramja dolgozott ki, teljes mértékben és tervszerűen jelennek meg a Waldorf-óvodapedagógia valóságában.

BEVEZETŐ HELYZETKÉP

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 26. § 3. bekezdése szerint:

„A szülő joga meghatározni, hogy gyermekét milyen nevelésben szeretné részesíteni.” Megfogalmazódott ez az igény a szülők egy részében itt Zalaegerszegen is.

Magyarországon 1988 óta alakulnak Waldorf-pedagógián alapuló közoktatási intézmények. Zala megyében a Napravár Waldorf Óvoda az egyetlen ilyen nevelési intézmény... Ez a nevelési forma Európában 90 éve folyamatosan sikeres; Magyarországon pedig 24 éve élvez (el)ismertséget.

Szülők és pedagógusok közreműködésével dolgozik, akik gyermekeik nevelését olyan intézményben szeretnék biztosítani, amely maximálisan figyelembe veszi az életkor szerint változó testi, lelki, szellemi fejlődési szakaszokat, biztonságos, meleg, harmonikus környezetet teremt, szeretettel és bizalommal fordul a gyermekek felé, a fantáziát szabad működésre készíti, saját tempójukban engedi és segíti felfedezni a világot és megerősödvé, önbizalommal, önbecsüléssel felvértezve engedi útjára.

Ennek a célnak egyik állomása a megalapozó családi élet mellett az óvoda.

17 éve dolgozott a vágy kisebb-nagyobb szülői csoportokban, hogy a Waldorf-pedagógiát meghonosítsák Zalaegerszegen.

Saját önképzés, meghívott előadók, sok-sok találkozás és Rudolf Steiner tanításaiban való elmélyülés, a gyermekek fejlődésének nyomon követése – tanulmányozása jellemezte ezt az időszakot.

És ez az erős szülői összefogás tette lehetővé, hogy 2012-ben megnyithatta kapuit a Napravár Waldorf Óvoda. Nem voltak itt kitaposott utak, nekünk kellett felépíteni a rendszert, mely a mi körülményeink között, a mi gyermekeinknek megfelel.

A nevelés léggör kérdése.

„Ha a szeretet életkörülményeket teremt maga körül, megkezdődhetik a munka.”

(Karácsony Sándor)

Így került sor arra, hogy a bérelt, két-két szoba összkomfortos épületből óvoda született. És hol található ez a mesevár? Zalaegerszeg Megyei Jogú Város, dimbes-dombos fekvéssel, 60 ezer lakossal, akik élvezik a városkörnyezet adta természeti szabadságot. Azt, hogy a zsúfolt, forgalmas utcából 10-15 perc alatt bármely irányba indulva erdőbe, rétre, tóhoz, Azáleás-völgybe, friss levegőhöz juthatnak; ahol lehet horgászni, fürdeni, népi kismesterségeket gyakorolni.

Ha a zajos, ámde virágokkal és parkokkal, szobrokkal teli városközpontból nyugat felé indulunk és elkerüljük a Vizslaparki tízemeletes épületeket, „üdítő” zöld parkon és játszótéren keresztül érkezünk az egyszerű, léckerítéses családi házhoz, melynek kapuja hívogatóan tárul ki a mesék birodalmába vágyó zalaegerszegi és a környező településeken élő apróságok és szüleik előtt.

Az, hogy most így néz ki ez a kis birodalom, a szülők és az itt dolgozó pedagógusok érdeme. Ők vállalták, hogy a szükséges átépítéseket megszervezik, a segédmunkákat elvégzik, és azóta is rendületlen kitartással, erővel, fantáziával és nem kis anyagi ráfordítással fejlesztik.

Az óvoda átépítési időszaka igazi tanulási időszak volt. Munka közben – melyet a saját és mások gyermekeiért végeztek – sok idő jutott beszélgetésre, válaszok keresésére.

Mindannyiunk számára fontos volt a tudat: létrejöttéhez ők kelleneek.

Udvarunk apró, de barátságos, meghitt manóvárakkal, homokozóval, bambusznádas babaházzal, bújócskára, fogócskára és körjátékra hívogató füves területekkel, munkára és

egészséges életmódra ösztönző fűszer- és gyógynövénykerttel, zöldséges ágyással, sokféle saját ültetésű, szívet-lelket gyönyörködtető virággal.

Ha pedig nagyobb térre vágyunk, néhány perc alatt átsétálunk a Vizslapark hatalmas fák által övezett füves területére; vadgesztenyét és makkot szedünk vagy éppen a szépséges játszótéren válunk királyfiakká-hercegnőkké, tűzoltókká és még amit a gyermeki fantázia kitalál...

1 ELVEK ÉS FELADATOK

1.1 A WALDORF-PEDAGÓGIA EMBERKÉPE

A Waldorf-pedagógiának az európai hagyományokban gyökerező antropológiai felfogása az embert - az emberi lény legbensőbb magját - **transzcendens eredetű individualitásnak** tekinti.

Minden individualitás egyetlen és egyszeri. Nemcsak minden ember ujjlenyomata különbözik, hanem én-struktúrája is. Ebben az értelemben az individuum rejtélyes, megközelíthetetlen mások számára, de saját maga számára is sokáig ismeretlen. Öntudatra kell ébrednie a világ és a többi ember megismeréséhez, fel kell fognia az individualitás szabadságát, amely egyben felelősségvállalás is. E felfogás szerint az emberi lét célja az egyén erőinek mind teljesebb kifejtése a világ, s a többi ember javára is.

A megtestesült és magát testiekben és lelkiekben kinyilvánítani törekvő individualitásnak vannak az életkorral változó megismerhető, regisztrálható törvényszerűségei. Mind **testi**, mind **lelki**, mind **szellemi** értelemben leírhatóak és nyomon követhetőek ezek a változások, amelyek meglehetősen határozottsággal különítik el az egyes életkori szakaszokat egymástól. Más-más szükségletek és képességek lépnek fel az egyes életkorokban, ezen túlmenően jellegzetes alkati, temperamentumbeli sajátosságok is felismerhetőek.

A nevelés s majd az önnevelés célja és feladata: segítséget nyújtani ahhoz, hogy az ember a fejlődési útján egészségesen haladva, a lehetőségek széles körével úgy kerüljön kapcsolatba, hogy képes legyen kiválasztani a személyiségének megfelelőit.

Így váljon **testileg egészséges, lelkileg szabad és szellemileg kreatív emberré**. Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa, **környezetét** ne visszautasítsa, hanem **emberségesebbé tegye**.

1.2 AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA

A Waldorf-óvodai nevelés alapgondolatai

A Waldorf-óvodapedagógia a későbbi egészséges életvitelt akarja megalapozni munkájával; e tevékenység eredményei ennek megfelelően csak a későbbi életszakaszokban mutatkoznak majd meg teljes mértékben.

Minden egyes gyerekben megnyilvánul a sokrétű emberi természet, melyet az óvónő tisztelettel tanulmányoz. A pedagógus a gyerek megnyilatkozásaiból „tudja meg”, hogy **mire**

van szüksége a gyerekeknek, s ezek nemcsak szóbeliek, hanem ugyancsak sokrétűek: ezek közé soroljuk például a test-melegét, az egészség-betegség jeleit, a lelki állapotok megnyilvánulásait s a tudati fejlődés megtapasztalható mozzanatait is.

Ez speciálisan kimunkált megfigyelést igényel, amely ítélet s előítélet-mentes. Nem engedi a szabadon feltörő kritikát; sőt **a nehézségeket leküzdő szeretetteljes együttélést vállal a gyerekekkel**, amelyben a gyermek emberi méltóságát megőrizheti. Ez fontos, és csak akkor valósítható meg, ha a gyermek körül mindenki ugyanígy viselkedik, ha a szülői ház is osztja ezt a nevelési morált és őszinte, együttműködő kapcsolatot hajlandó kialakítani a pedagógusokkal és a többi szülővel. Ezért olyan fontos egyfajta együttműködési megállapodás óvodába lépéskor a családi házzal, melynek pontjait mindkét fél-óvoda és családi ház-tiszteletben tartja.

A Waldorf-óvodai nevelés a gyerekekben működő természetes erőket támogatja úgy, hogy a gyerek szabadon tudja azokat alkalmazni, fejleszteni. Ez szeretetteljes, meleg légkört kíván, amely biztosítja a megfelelő fizikai és pszichés környezetet, s kizárja a zavaró és erőszakos befolyásokat.

A cselekvés, az érzés és a gondolkodás fejlődésében figyelmes, tapintatos vezetéssel segíti az óvónő, amely nem **engedi a túlterhelést**, hanem védi a gyerek **saját érzésének** és kibontakozásának tempóját. Lehetőséget nyújt arra, hogy a gyerek saját útját a megfelelő módon találja meg, s ezen egyre önállóbban járjon.

Óvni kívánja a gyermek fejlődő belső világát, fokozatos érlelődését segíti elő: ott ajánl segítséget, ahol a gyerek éppen tart, és megvárja, hogy a gyerek önállóan találja meg a következő lépését. Természetesen kell hozzá az előtte lévő nagyobb gyermek mintája és az óvónő által nyújtott lehetőségek, utánpótlásra méltó minták.

Elvárások helyett érzelmi biztonságot, védettséget nyújt: A nevelő törekszik megérteni a gyerek világát, s tiszteli alakuló világképét.

Az óvónő tudatában van annak, hogy minden érzékelés kihív a gyerekből válaszként egy belső gesztust, megmozdulást, amit majd annak átélése után, képszerű, álomhoz hasonló szemléletben dolgoz fel. Ha ezt a folyamatot nem sürgetik, akkor a természetes érési folyamatok biztosítják a sajátos gyerekkori erők (teljes figyelem és nyitottság, fantázia, kezdeményezés - mint akarati erő, eredetiség és szociális érzés) átmentését a későbbi életszakaszokra is. A külső, a nevelő által gyakorolt vezetést a gyereki személyiség belső vezéreltsége helyettesíti, amely vezetés alapot képez a szabad önismeret által meghatározott közösségi élethez.

Az óvónő kívárja azt az időpontot, amikor a gyerek maga kezd cselekedni.

A Waldorf-óvodapedagógia ebben az életkorban mellőzni szeretné:

- * A példakép és tapasztalati tartalmak hiányát.
- * Az idő előtti, túl korai fejlesztést.

- * A tevékenységekben vagy más módon megnyilvánuló egyoldalúságot.
- * A gyereket körülvevő s rá ható idegességet, hajszoltságot, - ebből fakadóan - a kezdeményezési kedv hiányát.
- * A rossz (beteg) példák követését, s ez által a nem egészséges testi-lelki diszpozíciók megtanulását.
- * Az elidegenedést (például a természeti és az emberi világ, az ember és ember közötti kapcsolatok átláthatatlanságát; az emberi munka és a mindennapi szükségletek közötti összefüggés megtapasztalhatatlanságát).
- * A magányosságot (ha a gyerek nem oszthatja meg belső élményeit mással).

1.3 ÁLTALÁNOS NEVELÉSI ALAPELVEINK

Rudolf Steiner az emberi életet 7 éves szakaszokra tagolja, s minden egyes életszakasznak leírja sajátos nevelési-önnevelési feladatait és lehetőségeit.

„Mindenfajta nevelés önnevelés, és mi mint pedagógusok, csak a saját magát nevelő gyermek környezetét alkotjuk. A legkedvezőbb környezetet kell teremtenünk, hogy a gyermek úgy nevelje általunk önmagát, ahogy belső sorsát követve nevelődnie kell.”

(Rudolf Steiner)

A gyermek első 7 évében azok az erők működnek a legintenzívebben, melyek a fizikai testet építik belülről. A gyermek a külvilág hatásaira szinte egész testével reagál, tehát a nevelő legfontosabb feladata a születés után, hogy a gyermeknek legmegfelelőbb fizikai környezetről gondoskodják.

A nevelő érzései, érzelmei hatással vannak a gyermekre, aki spontán utánnézéssel keresi a kapcsolatot környezetével.

A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Intézményünk a család nevelőpartnereként egészíti ki a családi nevelést. A szülő és az óvoda kapcsolata kölcsönösen elismert szabályokon nyugvó, a gyermekek érdekében történik.

A közösség és az egyén egymásra hatása minden gyermek fejlődése szempontjából meghatározó. A társas kapcsolatok rendszerében kialakul a másokért való tevékenykedés öröme, a migráns, etnikumhoz, más nemzetiséghez tartozó, sajátos nevelési igényű gyermekek különbözőségeinek elfogadása, tisztelete, formálódik közösségi beállítódása.

A gyermek, mint egyén a közösség tagja. A gyermek és a felnőttek szeretetteljes, biztonságot nyújtó, gondoskodó légkörben történő együttélésével törekszünk a gyermek személyiségének teljes kibontakoztatására.

A gyermeket gondoskodás és különleges védelem illeti meg. Óvodánkban minden gyermek megkapja változó testi, lelki, szellemi állapotának és szükségleteinek megfelelő legoptimálisabb fejlesztéshez szükséges lehetőségeket, feltételeket, tekintettel a sajátos

nevelési igényre is, az egyenlő hozzáférés biztosításával. A hozzánk járó gyermeket negatív megkülönböztetés nem érheti bármilyen jellegű (testi, értelmi, szociális...) hátránya miatt, illetve a szülei nemzeti, faji, etnikai, vallási hovatartozása okán.

Az óvoda valamennyi dolgozója példa és modellértékű, befogadó, elfogadó, segítő attitűddel rendelkező társ. A velük kapcsolatos pozitív, kedvező hatások, élmények közvetítik a gyermekek számára a megfelelő viselkedéskultúrát, magatartásformákat, pozitív mintákat

A gyermekek érzelmi biztonságát segíti a jól megalapozott, következetes, ugyanakkor rugalmasan kezelt szokásrendszer, az innovatív pedagógiai törekvések, melyben érvényesülhet pedagógusaink módszertani szabadsága, melyben megkötések csak a gyermek érdekében történnek.

Óvodánkban a környezettudatos magatartás megalapozása, a külső világ tevékeny megismerése tapasztalati úton történik.

A játék a gyermek számára személyiség fejlődésének nélkülözhetetlen színtere. A tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja. Az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint elérése a kisgyermek belső érése, a családi – és óvodai nevelés folyamatának eredménye, melyet nem lehet siettetni. A gyermek egyéni fejlődésére - fejlettségére a Napravár Waldorf Óvoda Pedagógiai Programja a meghatározó, az óvodapedagógus a tanulási folyamat irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A beszéd és a nyelv általi kifejezés, a nyelvi kommunikáció az óvodai nevelés minden tevékenységét átszövi.

Alapvető a megfelelő életvitel, az egészséges életmód iránti igény kialakítása. Rendszeres életritmus, megfelelő napirend, helyes szokásrendek, mozgásigény kielégítése. Minden fejlődés alapja ebben az életkorban a mozgás!

A gyermek fejlődését és gyarapodását segíti egy egészséges életritmus. A gyermek legfontosabb élettapasztalata ebben a korszakban:

„A világ jó!”

„Az egész élet egészsége attól függ, hogy viselkedik az ember egy gyermek közelében.”

/Rudolf Steiner/

1.4 SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ (INTEGRÁLTAN NEVELT) GYERMEKEK SÉRÜLÉS SPECIFIKUS FEJLESZTÉSÉNEK ELVE

Mindazokat a gyermekeket integráltan nevelt sajátos nevelési igényű gyermekeknek tekintjük, akik a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján kerülnek intézményünkbe. Joguk van a sérülésük figyelembe vételével a különleges ellátáshoz és ahhoz, hogy egészséges társaikkal együtt, kirekesztés és előítéletek nélkül, elfogadó, befogadó közegben nevelkedjenek, melyben az apró eredmények is értékesek. A waldorf-pedagógia befogadó pedagógia. A Waldorf-Pedagógiai Program szerint felépülő óvodai élet jó hátteret teremt a SNI gyermekek integrált nevelésére. A Napravár Waldorf Óvoda Alapító Okiratában rögzítette szándékát és biztosítja a szükséges tárgyi és személyi feltételeket.

A SNI gyermekek nevelésére vonatkozó alapszabályok és célok:

A SNI gyermekek nagyon jól fejleszthetők a waldorf pedagógia eszközeivel, ennek következtében ugyanazok az alapelvek vonatkoznak rájuk, mint az óvodába járó többi gyermekre. Célunk is azonos: önmagához képest a legtöbbet kihozni fizikai, szociális, érzelmi és értelmi téren egyaránt.

Nevelésük tartalma: az esetleg hosszabb ideig tartó beszoktatás mellett megegyezik az egyéb tartalmi követelményekkel. Így az elvárások, mint minden gyermeknél, náluk is az individualitásuk kritériuma.

Az integrált nevelésből adódó sérülés specifikus feladataink

Óvodai nevelésünkben a fogyatékkal élő gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. Fontos feladatunknak tartjuk, hogy a nevelés hatására a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is kialakuljon az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az együttműködés. Ennek érdekében a napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

A fejlesztés rövid távú céljait, minden esetben a fejleszthetőségét tükröző gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira építjük.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ☒ Szerezzen alapismereteket a fogyatékoság számos körülményéről, a szülőket a szoros kapcsolattartás során segítse .
- ☒ Egyéni szükségletekhez igazodóan differenciálájon.
- ☒ Tolerancia, nyitottság, elfogadó attitűd, empátia, szeretetteljesség, következetesség legyen tetteinek hajtóereje.
- ☒ A segítségnyújtás lehetőségét és mértékét ismertesse meg az óvoda dolgozóival, szülőkkel, csoporttársakkal, valamint működjön együtt a gyógypedagógussal, utazópedagógussal, védőnővel, szakmai szolgáltatóval, logopédussal.

A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére:

Az ő esetükben az óvodás kor végére elért fejlődés a betegség típusnak és a súlyosságnak megfelelően változó. Az általános tapasztalatok a waldorf-pedagógiával működő óvodák esetében az, hogy családi körben maradva, bejáróként tanulhatnak tovább.

1.5 GYERMEKVÉDELMI FELADATOK

Kiemelt feladat óvodánk mindennapjaiban a gyermeki jogok mindenek feletti szem előtt tartása és a szülők kötelességeinek és jogainak érvényesítése.

„A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik.”

A gyermek személyiségi jogait minden körülmények között tiszteletben kell tartani.

1.5.1 Gyermekvédelmi munka tervezete

Személyi feltétel: óvodánkban a két óvodapedagógus együttesen felel a gyermekvédelmi feladatok minőségi végzéséért. A feladatvégzés szociális ismereteket és érzékenységet feltételez.

Jelen esetben ennek referenciái a következők:

1. Kreativitás fejlesztés – Romaprogram címmel a Soros Alapítvány szervezésében 1999/2000-ben 120 órás továbbképzés, amely szakdolgozattal zárult.
2. Mentálhigiéné az óvodában 2002. Kecskeméti Nyári Egyetem.
3. Segítők a megkülönböztetés ellen Zalaegerszeg Város Családsegítő Szolgálatának szervezésében 48 órás továbbképzés tanúsítvánnyal 2004. február.

Minden gyermeket érintő döntésben, a gyerek „mindenekfelett álló érdekeit” kell figyelembe venni, azt más érdekek nem előzhetik meg.

A gyermekek jogait minden megkülönböztetés nélkül biztosítani kell: fajra, nemre, vallásra, származásra, egyéb.

Személyes adatokat kezelni csak meghatározott célból és kötelezettség teljesítése érdekében lehet, ezt megelőzően erről a szülőket tájékoztatni kell.

A gyermekeket hátrányos megkülönböztetés nem érheti. Minden gyermeknek joga van arra, hogy a nevelési intézményben biztonságban, befogadó, előítélet-mentes egészséges környezetben nevelődjön.

Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontására kell törekedni, és megelőzni az újabb előítéletek kialakulását.

A gyermekeket védeni kell fizikai, lelki erőszakkal szemben.

Sajátos nevelést igénylő gyermekkel való kiemelt foglalkozás minden óvodapedagógus kötelessége.

Célunk:

- A prevenció, korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése. Szükség szerint az intervenció (beavatkozási) gyakorlat, családhoz illesztett segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.
- Multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció, ami az inkluzív pedagógia természetes szemlélete.

Elveink:

- A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével a családi nevelés erősítése a rászorulóknak körében.
- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett a befogadó környezet megteremtése, a kialakult előítéletek lebontása, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.
- Szoros kapcsolat kialakítása a közvetlenül, vagy látens módon segítséget kérő családokkal.

1.5.2 Kompetenciák és feladatok a gyermekvédelem területén

Az óvodapedagógusok kompetenciái:

- A gyermekek és a szülők jelzéseinek fogadása.
- A hátrányos vagy veszélyeztetett helyzet felfedezése.
- Az ebbe a körbe tartozó gyermekek személyiségéhez illeszkedő differenciált és egyéni fejlesztése.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Elősegítik a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését és járását.
- Figyelemmel kísérik a rendszeres óvodalátogatást, jelzik az igazolatlan hiányzást.
- Biztosítják a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő – óvó intézkedésre javaslatot tesznek.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a támogatáshoz való hozzájárulást javaslatukkal elősegítik.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket és okokat felismerik, és szükség esetén szakember segítségét kérik, speciális fejlesztést végző szakemberhez irányítják a gyermeket.
- A gyermekek fejlődésének dokumentációjában nyomon követik a személyiség fejlődését, egyéni bánásmódot, differenciált fejlesztést alkalmaznak. Megtervezik a felzárkóztatást, tehetséggondozást.
- A szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolatot alakítanak ki.
- Közreműködnek az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

A Pedagógiai Kollégium feladatai:

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkát az adott évre.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket.
- Figyelemmel kíséri a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok, törvények változásait.
- A fogadó órák alkalmával a szülők rendelkezésére áll a felmerülő problémák és

kérések megoldásában.

- Segélykérő lapok kitöltéséhez segítséget ad, javaslatokat készít.
- A faliújságon a szülőket folyamatosan tájékoztatja az őket érintő témákban.
- Folyamatosan kapcsolatot tart a családsegítővel.
- Felveszi a kapcsolatot, ill. folyamatosan kapcsolatot tart az
 - Az óvoda gyermekorvosával, védőnőjével
 - Nevelési Tanácsadóval
 - Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal.
- Évente egy alkalommal értékeli a gyermekvédelmi munka eredményességét.
- A gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek.
- Írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős és a családsegítő személyéről és elérhetőségéről.
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.
- Felveszi a kapcsolatot az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel.

1.5.3 A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése a Waldorf óvodában

„A gyermek fejlődésére nézve legkisebb korától fogva döntő fontosságú, hogy érezze: nemcsak hogy szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.

/Hermann Alice/

Minden gyermeknek joga van az optimális fejlődéséhez szükséges lehetőségekhez. Célunk: az életminőség javításával segíteni a társadalomba való minél teljesebb beilleszkedést és az élet számukra elérhető teljességét. Módszerünk felelősségteljes, differenciált figyelmen, megfigyelésen, a gyermek értésén alapul. A Waldorf módszernek – és így óvodánk Pedagógiai Programjának is - alapvető lényege a képességek fejlesztése. A fő hangsúlyt a kreativitásra helyezzük. A gátlások oldásával segítjük és hagyjuk kibontakozni a képességeket és a gyermekek egyéni fejlődésének ismeretében megerősítjük azt.

Törekszünk a kudarcélmények csökkentésére, azok feldolgozási képességére a biztonságérzet növelésével, szeretettel, megbecsüléssel, az utánzási példák és a szabad játék módszerével. Napi kapcsolatot tartunk fenn a családokkal, folyamatos segítséget adva a nevelési problémák megoldásához.

2 AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS TERÜLETÉN

2.1 AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

- o Az egészséges életmód alakítása
- o Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása
- o Az anyanyelvi, - az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

2.2 A NAPRAVÁR WALDORF ÓVODA ÓVODAPEDAGÓGUSAINAK NEVELÉSI FELADATAI

A Waldorf Óvodapedagógiai Program képet kíván adni a Waldorf-óvoda nevelési alapjairól, lehetőségeiről, feltételeiről. A magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelve, melyeket az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja dolgozott ki, teljes mértékben és tervszerűen jelenik meg a Waldorf-óvodapedagógia valóságában.

A Napravár Waldorf Óvoda a gyerek ismeretéből - életkoronként változó testi, lelki és szellemi szükségleteinek felismeréséből - kiindulva biztosítja a kisgyerek számára az egészséges fejlődést, az egészséges életmódot a Waldorf pedagógia által.

E pedagógia egészét megalapozó élettani, orvosi, pszichológiai és antropológiai ismeretek mellett a több évtizedes gyakorlati tapasztalatok mélységeiből nyert felismerések igen nagy súllyal vannak jelen. Mindezzel az ember belső lényét és fejlődését helyezi középpontba.

Waldorf-pedagógiánk filozófiai háttere a Rudolf Steiner által a századelőn kidolgozott emberismeret, az úgynevezett ANTROPOZÓFIA (Antroposz-szófia /görögül/ = az emberre vonatkozó bölcsesség.)

A Waldorf-pedagógiának az európai hagyományokban gyökerező antropológiai felfogása az embert - az emberi lény legbensőbb magját - transzcendens eredetű individualitásnak tekinti, ami óvodánk egyik fő feladata.

E felfogás szerint az emberi lét célja az egyén erőinek mind teljesebb kifejtése a világ és a többi ember javára.

Nevelésünk és önnevelésünk célja és feladata: segítséget nyújtani ahhoz, hogy az ember a fejlődési útján egészségesen haladva, a lehetőségek széles körével úgy kerüljön kapcsolatba, hogy képes legyen kiválasztani a személyiségének megfelelőt, nemzetiségétől függetlenül illetve azt segítve. Így váljon testileg egészséges, lelkileg szabad és szellemileg kreatív emberré. Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa, környezetét ne visszautasítsa, hanem emberségesebbé tegye.

2.3 A KISGYERMEK MINT A VILÁGRA NYITOTT ÉRZÉKSZERV

A kisgyerek érzékleiben él. Minden, ami a környezetében történik, akarva-

akaratlanul hatást fejt ki rá. A látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás benyomásai töltik ki belső világát, ezek irányítják és vezetnek tapasztaló, megismerő tevékenységében. (S ezen túlmenően természetesen a „többi” érzéklet, mint például a nagy fontosságú egyensúly-érzékelés, vagy a saját mozgásokat visszajelző kinesztetikus érzékelés.)

A gyerek azonban nem csak a fizikai világot érzékeli, hanem a pszichikus világot is. Ezen belül elsősorban a számára fontos **másik embert** - az anyát, apát, testvéreket, majd az óvónőt.

A Waldorf-pedagógia felfogása szerint a gyerek nem csak kommunikatív és metakommunikatív jelzésekben fogja fel a másik ember pszichikus állapotát, realitását, hanem mintegy közvetlenül is. **Átél - ha nem is tudatosan - olyan gondolatokat és érzelmeket, melyeket a környezetében élő, számára fontos személyek gondolnak és éreznek.**

Az első években még nagyon közel áll egymáshoz a testi és a lelki fejlődés, és így számos kölcsönhatás figyelhető meg: **ha szeretettel, figyelemmel, örömmel, pozitív érzéssel és gondolatlanul vesz körül a kisgyereket, akkor az kedvezően hat az ő érdeklődésére, az érzékelés intenzitására.** Egy inger gazdag, sok érzékszervet igénybevevő környezet előhívja a gyerek belső aktivitását, erősíti a tevékenységekben, mozgásban is megnyilvánuló „testi intelligenciáját”.

Nagyon fontos, hogy a gyerekek elég ideje legyen a **saját tempója szerint felfedezni a világot**, feldolgozni a tapasztalataiból származó élményeket, és elsajátítani a sokféle minőséget, különbözőséget **mindegyik érzékszerv területén**. A kisgyereket környező felnőtt világ felelőssége és egyben feladata, hogy **biztosítsa az ingergazdag fizikális, pszichés környezetet** és, hogy **ne „csapják be” érzékleteiben:**

- Ezért törekszik a Napravár Waldorf Óvoda is a természetes anyagok használatára a fajsúly és a felületi viszonyokat „tévesen” reprezentáló műanyagjátékokkal szemben (az állat szőrös, a fém fémes tapintású és nehéz, stb.)
- mindezen felül: a nevelőnek **megfelelő belső tartalmakkal** - érzelmekkel és gondolatokkal - kell a gyerekek közé lépnie.

2.4 Az iskolaérettség

A Waldorf-óvodából kilépő gyerek erre irányuló külön erőfeszítés nélkül iskolaérett, ez általában a hetedik életév folyamán következik be. Ez az érettség nyilvánul mozgásában, játékában - annak sokféle fent felsorolt formájában - a szociális életében és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, valamint a mesék, mondókák és versek birodalmában való jártasságában.

A **fizikai, testi változások** a legszembetűnőbb jelei az iskolaérettségnek, melyek ebben az életkorban radikálisan jelentkeznek a gyerekeknél:

A test arányai megváltoznak, s ennek következtében a gyerek fizikai képességei is. Nem csupán a nagy, aktív mozgásokban jelennek meg új elemek, mint például az, hogy tud szökdecselni, fél lábon ugrálni, labdát dobni és elkapni, masírozni, egyensúlyozni gerendán, ritmusra járni, hanem a legaprólékosabb mozgásokban is finomodik az ügyessége: tud már csomót és masnit kötni, gombolni, varrni. Ezek a finommotoros mozgások mutatják, hogy

képes akaratlagosan irányítani idegrendszerét és testrészeit.

A szociális viselkedésben is fejlődés tapasztalható:

A gyerek belső világa erősebb lesz a külsőhöz képest. A játéka céltudatos és tervezett, a tárgyakhoz való kapcsolódása megváltozik, konkrét célokra inkább a speciálisan erre készített eszközök megfelelőek számára.

A barátságai már hosszabb ideig tartanak, elfogadott tagja az egész csoportnak. Arra is van már érzéke, önuralma, hogy a másoknak szót fogadjon, ajánlott tevékenységbe is be tudjon kapcsolódni. A gyerek belső egyensúlya engedi, hogy a különböző helyzetekhez alkalmazkodjon. Képes arra, hogy utasításokat hajtson végre, kötelességeket vállaljon, melyeknek teljesítése örömet szerez neki és önbizalmát növeli.

Alkotó tevékenységeiben is megfigyelhetjük az érettség jeleit:

Rajzaiban törekszik a tudatos komponálásra, figyelme a vonalról a felületre, a színekre helyeződik át, részletesebben kidolgozott emberformát rajzol, rajzaiban megtalálható a szimmetria.

Érzelmi élete is sokkal összetettebbé válik:

Szereti elmesélni álmait, szeret sugdolózni, titkot tartani. Mindez azt mutatja, hogy kezd különbséget tenni a külső és a belső világ között, a kívánság és a valóság között. Érzelmeit jobban kezeli, kevésbé adja át magát viharos érzéseknek, nyugodtabbá, kiegyensúlyozottabbá válik. Vágyik arra, hogy a felnőttben követendő és követhető tekintélyt lásson, akit szeretetből megajándékozhat bizalmával.

Gondolkodásában is új tartalmak jelennek meg:

Az iskolaérett gyerek képes igazi kérdéseket feltenni, 10-15 percig koncentrálni szabadon vállalt munkájára, valamilyen feladatra, tárgyra, összefüggésekben gondolkodni, valamit pontosan megmagyarázni, folyamatosan tisztán beszélni. A gyerekekben kialakul az ok-okozati gondolkodás, helyesen használja a múlt időt, emlékezete tudatosává válik. Mindezek képessé teszik őt arra, hogy a későbbiekben új gondolati struktúrákat fogadjon be.

Most már várja az iskoláskor tanulási formáit.

3 A NAPRAVÁR WALDORF ÓVODA, MINT BUROK - ÉRZELMI BIZTONSÁG - ÁTTEKINTHETŐ VILÁG

A tárgyi, a szokásbeli, az érzelmi és a tartalmi környezet bölcsője kell, hogy legyen a gyerek fejlődésének, játékának és tanulásának.

A Waldorf-óvoda minden apró mozzanatával a kisgyerek életformáját szolgálja. Igyekszik jó minőségű táplálékot adni a gyerek testének, lelkének, egész személyiségének.

A gondozás szeretetteljes tevékenységei: a testápolás, a táplálkozás, a melegen tartás, az öltöztetés-öltözködés nemcsak a gyerek fizikai szükségleteit elégítik ki, hanem egyben a lelkét is ápolják, növelik biztonságérzetét.

Ezt az „anyai” gondoskodást a Napravár Waldorf-Óvodában az óvónő tudatosan

magára vállalja, mivel ez nevelői tevékenységének, a gyerekekkel való kapcsolatának meghatározó része, s e tevékenysége közben folyamatosan tájékozódhat a gyerek állapotáról, testi és lelki közérzetéről. Kis rítusok alakulhatnak ki e szokásos teendők körül. Ölbe vevés, dajkálás, ritmikusan visszatérő testi érintés a gyermek igénye, szükséglete szerint. Fejlődése során a gyerek egyre önállóbban látja el testi szükségleteit, majd az óvónő mintáját követve, ő is felajánlja segítségét a kicsiknek. A családi kapcsolat az egész csoportot átöleli.

Óvodánk pedagógiája is az **érzelmi biztonság** fontosságát hangsúlyozza a kisgyerek pszichikus és mentális fejlődésében.

Ezt az érzelmi biztonságot elsősorban természetesen a családnak kell megadnia, de meg kell, hogy adja a gyereket fogadó első intézmény, az óvoda is, mely az anyát követve egyfajta **szociális anyaöl** szeretne lenni a kisgyerek számára.

Óvodánk áttekinthetővé teszi a mindennapi cselekvések világát a gyerek körül. A gyerek látja a felnőtt tevékenységében, hogy mi miből lesz (kenyér a búzából, baba a fadarabból, stb.), így a későbbi életkorokban is otthonosan mozog az őt körülvevő világban, s nem lép fel az áthatolhatatlan elidegenítő érzés.

Óvodánk az **életünket és világunkat átszövő összefüggéseket megkísérli érzékelhetővé és tapasztalhatóvá tenni** a gyerek számára.

Óvni szeretnénk a gyerekkort, hogy a gyerek csak lassan ébredjen fel a kreatív erőket felszabadító, képdús gyermeki álmvilágból. Ennek az a célja, hogy az „ébredés” után viszont valóban önállóan, biztosan, erőteljesen, éberrel tudjon élni a világban.

Nevelésünk a gyerek individuális fejlődését differenciált módon segíti, és módot nyújt lényének a közösségben való kibontakoztatására is. Lehetőséget ad valódi közösség létrehozására, melyben minden gyermeki személyiségre szükség van. Ezáltal a „mindenkinek” van szerepe, „mindenkire szükség van” élmény és a szolidaritás érzése végigkíséri őket kibontakozó életük során.

A Waldorf-óvodák csoportjai **életkorilag lehetőség szerint** mintegy **egyharmad-egyharmad-egyharmad** arányban foglalják magukban a három óvodai „évjáratot” (ezek az úgynevezett **vegyes életkori csoportok**). Ezzel egyrészt nem törik meg a család természetes közegét (testvérek), másrészt a felnőtt és kisgyerek között a nagyobb gyerekekben kitűnő **közvetítőket** találnak, akik a csoport szokásait, ritmusait, napirendjét is teljesen természetes módon hagyományozzák át - az utánpótlás által - az utánuk következőkre. Az óvónők által gyakorolt nevelési stílus, módszer is a gyerek utánpótlási képességére épül. Követendő mintát nyújtanak a mindennapokban a maguk tevékenységével, cselekvés-soraival, érzelmeivel, gondolataival.

A csoportvezető óvónő megteremti azokat a **valós helyzeteket**, amelyekben a gyerekek saját igényeik szerint feltalálják magukat. Ha kívülről nem zavarják a gyerek önbizalmát, egyre növekvő önállósággal maga jelzi fejlődését: egyre több belső és külső aktivitást mutat, egyre jobban ő is **követendő mintává** válhat a többi gyerek számára. Mindez csírája egy későbbi, kreatív, **az életben természetesen eligazodó** személyiség kialakulásának.

Az óvónők saját személyiségüket állandóan fejlesztik, ezáltal eleven példával szolgálnak a fejlődésben lévő gyerekek számára.

3.1 A NAPRAVÁR WALDORF ÓVODA CÉLKITŰZÉSEI

1. Waldorf-óvodapedagógiánk tiszteli a gyerek emberi méltóságát és feladatának tartja, hogy előkészítse egészséges életvitelét.
2. Nem szabályokat és tilalmakat akar megvalósítani, hanem a gyerek és a felnőttek művészi erőikkel áthatott együttélését.
3. Mindez akkor valósítható meg, ha a nevelő nyitott, járatos az embertani ismeretekben - elméletben és gyakorlatban egyaránt - képes az egyedi, az általánostól eltérő különös megfigyelésre, nincsenek előítéletei s így felfogja a gyerekből érkező, szükségleteiből fakadó felszólításokat.
4. Pedagógiai fejlesztő munkájának alapelvénél kívánja tenni az utánpótlást, amely az óvónők szeretetteljes mintaképül szolgáló tevékenységét követi. El akarja érni, hogy az óvónő ne direkt utasításokkal vezessen, hanem figyelmes, gondozó vezetéssel gyakoroljon, ami a gyermeki személyiség még hiányzó belső vezéreltségét helyettesíti.
5. Segíteni kívánja, hogy a gyerek a benne működő természetes erőket szabadon tudja fejleszteni: érzékelésben, utánpótlásban, játékban és egyéb tevékenységekben.
6. A játékokhoz szükséges eszközök egyszerű kiképzésével növeli a gyerek fantáziáját és az alakító tevékenységek belső aktivitását.
7. A nap szervezésével (napirend) lehetőséget akar adni arra, hogy a gyerek érzékeit és cselekvési lehetőségeit kihasználva, jó szokásokra tegyen szert - az akarat nevelésével, erősítésével s nem megtörésével.
8. Lehetővé akarja tenni, hogy a gyerekek az értelmes és áttekinthető tevékenységeket átélhessék és utánozhassák, el akarja érni, hogy így kerüljön a felszínre az átélés és cselekvés összefüggésében az értelmi képesség és felfogó erő.
9. El akarja érni, hogy a gyerek a nevelőt tekintse példaképül, erkölcsi minőséget juttasson átélésbe és a tevékenykedésekbe; így kerüljön kapcsolatba az erkölcsiséggel anélkül, hogy az, mint szabály vagy külső előírás nyomásztóan hasson s ugyanakkor hatástalan maradjon.
10. Célja, hogy a gyerek a többi gyerekekkel együttműködve szabad játék során megtanulja egyénileg továbbfejleszteni azokat a képességeit (intelligencia, fantázia, átélés, kezűgyesség, szociális magatartás), melyeket elsajátított.
11. El akarja ébreszteni a gyerek lassan tudatossá váló érzékenységét szociális környezetén (a csoporton, a családon) belüli felelőssége iránt, és el akarja érni, hogy megtanuljon az előforduló feszültségeken felülkerekedni.
12. Meg akarja valósítani, hogy a gyerek az éves ünnepkört ritmikus ismétlődésben énekelve, játszva élje át, ünnepeljen a nevelőkkel és a szülőkkel. (Az örömteli tevékenységben a fogalmak, az értékek megelevenednek és megbecsültté válnak; így lesznek életük alakításának egészséges elemeivé.)
13. El akarja érni, hogy a gyerekek a mesélések és előadó játékok (például mesejátékok) során tiszta és érzékletes nyelvet sajátítsanak el, azt helyesen kapcsolják össze kifejező mozgásokkal, taglejtésekkel. Ennek átélésében fejlődik az a differenciált kifejezőképesség, ami az iskolai tanulási készség alapja.

14. A gyerek élményvilágát, formáló erejét a művészeti - ábrázoló - tevékenykedés által (egyszerű festés, formázás, éneklés, eurytmia, tánc) felszínre kívánja hozni.
15. Az óvoda figyelembe kívánja venni: a gyerek érettségi szintjét mind az óvodai felvételtkor, mind az iskolakezdés időpontjának meghatározásánál. A Waldorf-pedagógia az iskolaérettség kritériumait nem célkitűzésnek tartja, nem alkalmaz külön iskolára felkészítő foglalkozásokat. Úgy tekinti, hogy az életkori sajátosságoknak nem megfelelő a túl korai fejlesztés. **Az idő előtti absztrakt, verbális és intellektuális tanítás elvonja a személyiség önfejlesztő erőit azoktól az adott életkorban legfontosabb feladatoktól, melyek a testi, lelki egészséget szolgálják.**
16. A testi, lelki és szellemi erő sokoldalú fejlődésében-fejlesztésében is minden elhamarkodottság nélkül, egyéni érettsége és szükségletei szerint akarja a gyereket vezetni.
17. A Waldorf-pedagógia hozzá akarja segíteni a gyereket a nyitottság elsajátításához, a másság elfogadásához, a természet értő szemléletéhez, s utat akar nyitni - most még csak mesei, érzéletes szinten - a majdan globális szemléletmód előtt.
18. A Waldorf-pedagógiai nevelés nagy hangsúlyt kíván helyezni a helyi hagyományok, a kulturális örökség megismerésére, ápolására is. Így lesz a Waldorf-óvoda mindenütt hasonló és mégis mindig más.
19. A Waldorf Óvodapedagógiai Program szakszerűtlen felhasználását - a megfelelő felkészülés hiányának következtében - a nemzetközi és a hazai Waldorf-óvodák közössége kivédeni szeretné. A „**Waldorf**” nevet csak ott használhatják, ahol megfelelő képzettségű pedagógusok és a Waldorf- pedagógiát igénylő szülők vannak.

„A gyermeket tisztelettel kell fogadnunk, szeretetben kell nevelnünk, és szabadon kell elbocsátanunk.”

(Rudolf Steiner)

4 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Az óvodai élet a napi-heti-havi és éves ritmushoz igazodik.

4.1 RITMUSOK A NAPRAVÁR WALDORF ÓVODÁBAN

A kisgyerek saját testi ritmusai csak lassan válnak rendszeressé. A Waldorf-óvodapedagógia ezt a folyamatot úgy segíti elő, hogy a gyerek életét mindig ismétlődő, rendszeresen visszatérő időbeosztással tagolja. Általában három év telik el az óvoda kezdete és az óvodáskor vége között. Elfogadott tény a vegyes életkorú csoportban, hogy minden gyerek máshol tart a fejlődésben, ezért tudásuk és képességeik nem lehetnek egyformák. Az óvónőből sugárzó felfogásból biztatást érezhet mindenki a maga számára arra, hogy mindenhez van elég idő, és mindennek eljön az ideje.

A Waldorf-óvoda tudatosan él a ritmikus ismétlés én-erősítő, szorongásoldó hatásával.

A témakörök, tevékenységek, művészeti foglalkozások, munkák, ételek, mesék, verses-dalok

ritmikus játékok visszatérnek **évi, havi, heti és napi ritmusokban**. Egészséges változásban élhetik át a gyerekek az elfeledésből lassan felmerülő felismerést, az örömteljes várakozás szakaszainak végén a beteljesülést.

Havonta egy illetve két ünnep tartalmával találkoznak a gyerekek:

- * A gyerekek születésnapja – az első óvodában tartandó születésnap a szülőkkel, a többi a csoporttársak körében
- * Aratás - betakarítás – hálaadás a szülőkkel
- * Szent Mihály időszaka
- * Szent Márton időszaka - szülőkkel
- * Advent - Szent Miklós – karácsonyi spirál a szülőkkel
- * Vízkereszt - Három király időszaka
- * Farsang
- * A tavasz kezdő napja
- * Húsvét
- * Mennybemenetel
- * Pünkösöd - szülőkkel
- * Szent János időszak - a nyár ünnepe, iskolába indulók búcsúja - szülőkkel

4.2 A nap ritmusa

A kisgyerek igényli az ismert és áttekinthető ismétlődésekkel tagolt időrendet. A családban is fontos a kisgyerek számára az étkezések, a lefekvések és felkelések, a séták és más tevékenységek tagolt rendje, ugyanúgy igényli ezt az óvoda rendjében is. A Waldorf-pedagógia a gyerek napját úgy tagolja, hogy a koncentráltabb tevékenységek után mindig egy szabadabb következik. Ez által ritmusa lesz a napnak, mint ahogy a lélegzésnél a ki- és belégzés váltakozik. Így lesz képes a gyerek egészségesebben élni, mélyebben aludni, sőt egészségesebben lélegezni fizikailag is. Ezek a folyamatok ugyanis jelentős mértékben függenek a lelki feltételektől:

Ha túl sok az élmény, és túl kevés a szabad játék, amiben fel tudná dolgozni az élményeket, akkor egészségtelenül elfárad a gyerek; ha viszont túl kevés az élmény, akkor unalom és érdektelenség lép fel, ilyenkor nem alszik elég mélyen és fáradtan ébred fel.

A napirend kiépítése az óvónő feladata s ebben is természetesen nagymértékben tekintetbe veszi a helyi igényeket, lehetőségeket és szokásokat. Fontos szempontok a következők:

- * Olyan rendszer alakuljon ki, hogy **minden gyerek végig részt vehessen a csoport életében** (az óvodai napnak közös kezdése és befejezése van). Az ettől eltérő, esetleg már a nyitást megelőző vagy a zárást követő ott tartózkodások mindig egyénileg megoldandó gyermekmegőrzési helyzetek legyenek.

- * Egymás után következzenek inkább rövidebb időtartamú, az óvónő által „vezetett helyzetek”, és hosszabb „szabadon választott tevékenységek” (játék), felfrissítő váltakozásban.
- * A különböző tevékenységek jellegét tekintve maradjon minden nap azonos felépítésű, de a tartalma a heti, havi ritmusokban változatosan térjen vissza. Természetesen legyen helye a kivételeknek és kivételes alkalmaknak.
- * Vegyék figyelembe a délelőtti és a délutáni közötti minőségi különbséget.

4.3 Napirend

Az óvoda 7:30-16:30 óráig tart nyitva.

7.30 – folyamatos érkezés lehetőleg legkésőbb 8.15-ig, hogy legyen elegendő idő bekapcsolódni a játékba és egyéb reggeli elfoglaltságba, például: szövés, fonás, barkácsolás, csiszolások, papírmunkák, gyümölcs- és zöldségpucolás.

8.45 – gyümölcsevés

9.20 – közös rendrakás; napi gyertyakör és körjáték - kézmosás – illatos olaj cseppentése a tenyerekbe – személyhez szóló szavak, tízórai elfogyasztása

10.30 – öltözködés, udvarra vonulás, játék a szabadban

12:00 – vetkőzés, mosakodás, fésülés; mese, kézmosás, ebéd elfogyasztása

12:45 - az esetleg hazamenő gyermekektől búcsúzás, fogmosás, lefekvés, mese altatás,

13:00-14:30 - délutáni pihenés, folyamatos felkelés az alvási igény szerint

15.00 – 16:30 - öltözködés, fésülés, uzsonna közös elfogyasztása, délutáni elfoglaltság, például építés, fonás, ének, mondókázás és folyamatos hazamenetel.

4.4 A hét ritmusa

Egy-egy időszak ünneppel fejeződik be minden Waldorf-óvodában, amelyre azt megelőzően hosszabb ideig „készülnek” a csoportok. **A heti és mindennapi tevékenységekben bekövetkező egyre gyakoribb enyhe változásokból lehet érzékelni azt, hogy az ünnep közeledik már.**

Az óvoda berendezése, színei, virág és növény díszei az évszakasztalon, a választott mesék, versek és dalok tartalma, a tevékenységek és munkák jellege - mindez **együtt** egyértelmű nyelven beszél a **kisgyerek számára érzékelhető szinten** arról, hogy milyen időszakban él ő éppen. A hét napjaihoz kötődő, mindig vissza-visszatérő azonosságok tagolják a hetet érzékletesen. Az óvónő mindezt nagyon tudatosan alakítja ki úgy, hogy a változásokat a művészeti tevékenységek heti ritmusában is fel lehessen fedezni: **a rajzolás, festés, sütés, gyapjúkép készítés és a viaszozás** is tükrözi az adott időszakot, és egyben alapanyagul is szolgál az ünneplés eszközeihez.

Hétfő – rajzolás

Kedd – gyapjúkép készítés

Szerda – plasztikus formázás

Csütörtök – sütés, formálás

Péntek – festés

Évi, havi, heti ritmusok óvodánk étvendjében is megjelennek. Fontos feladat az egészséges és kulturált táplálkozás megerősítése óvodai szinten is.

Havi változásban lehetőleg mindig az idényjellegű zöldségek, gyümölcsök szolgálnak táplálékul, a **hét napjait** pedig a feldolgozott gabonafajták különböztetik meg.

Példa az étkezésben kialakult hetirendre:

Hétfő - rizs; kedd - árpa; szerda - köles; csütörtök - rozs; péntek - zab;

(szombat - kukorica; vasárnap - búza).

Óvodánkban a waldorf-pedagógia alapelveivel összhangban a gyermekek és a pedagógusok a gyümölcsstálhoz és a tízóraihoz szükséges ételeket a gyermekek előtt készítik el, lehetőséget adva számukra érdeklődés szerint a bekapcsolódásra, a segítségre, ezzel példát mutatva az ételkészítés higiénijának alapelveiről, esztétikájáról is. Emellett számtalan nevelési-érzékelési-tanulási folyamatot rejt számukra ez a tevékenység.

Óvodánk melegítő konyhával rendelkezik, mely a foglalkoztató helyiséggel egy légtérben van, így a tízórai és gyümölcsstál készítéséhez a Waldorf Szövetség által előírt feltételek adottak. Gabona alapú élelmiszereket, zöldségeket és gyümölcsöket használunk fel. Az ebédet külső szolgáltatótól vásároljuk. Az általuk elkészített menü a gyermekek életkori sajátosságainak és a waldorf-pedagógia elvárásainak megfelel.

4.5 Nyitva tartás, szünidők

A gyerek valódi **szomatikus és pszichés szükségletei** ebben az életkorban egyrészt megkívánják a családon kívüli kapcsolatépítés lehetőségeit.

Óvodánk a szülők lehetőségeit figyelembe véve alakította ki munkarendjét.

A ritmikus váltásokba és változásokba tartoznak a pihenők és a szünetek ugyanúgy, ahogyan az alvás hozzátartozik az emberi természet ritmusához. Időnként szüksége van a gyermeknek szünidőre, amikor az óvodában szerzett tapasztalatait beleviszi és feldolgozza saját életében.

A kifáradás hosszabb idő után többek között irreverzibilis dekoncentrációs folyamatokat is elindíthat.

A 4-7 éves kisgyermeknek elegendő a délelőtti óvodai élet, hogy a délutáni alvást és a napközben szerzett élményeket már a megszokott, otthoni környezetben tölthesse el és dolgozhassa fel. Mai társadalmi viszonyaink azonban mind kevesebb családban teszik ezt lehetővé. Ezért mi is biztosítjuk a Napravár Waldorf Óvodában a délutáni jelenlétet, a pihenés lehetőségét. Természetesen a délutáni időszak is a Pedagógiai Programunk által előírt rend szerint zajlik. Nem csak gyermekmegőrzést jelent. A nevelési elveket, az egyes gyermekek egyéni individumát, szükségleteit a délelőtti étellel megegyezően veszi

figyelembe.

A szünetek pontos idejét az éves munkaterv tartalmazza, amit a szülők az első szülői esten megismernek, elfogadnak és kézbe kapnak.

*„ Aki az emberi civilizáció valamilyen területén az újra
Törekszik, ehhez azzal kell megszereznie a jogosultságát,
Hogy a régit megfelelő módon tisztelni tudja..”*

/ Rudolf Steiner: Oxfordi előadások 1922/

4.6 AZ ÜNNEPEK RITMUSA

Állandó ismétlődéssel térnek vissza az évkör ünnepei, a természet évszakonkénti változásai s az ezzel összefüggő emberi munkák.

(Megtapasztalják, hogy a tél után újra kibújnak a virágok, visszajönnek a fecskék, gólyák és ősszel mindez újra eltűnik. Mindenben átélik elemi és jelképes szinten a vallásos ünnepek érzelmi sorrendjét is, megjelennek az élet nagy állomásai: születés, halál, feltámadás - mindez kimondatlanul.)

Egy-egy ünnepen a mindennapi élmények tudatosan kiválasztva töltenek be egy kijelölt helyet és formát s ezzel majd újra visszahatnak a hétköznapiakra.

Rudolf Steiner szerint az ünnepek az év és az élet forduló- és csomópontjai, amelyek a világmindenség szellemiségével kapcsolhatják össze az embert.

A természet szüntelen körforgásban, az évszakok váltakozásában - tavaszi újulásban, nyári fényben, őszi érettségben, téli álomban - éli ritmusát. Mindez a ki- és belégzés ritmusát követi és megszabja az ember életét, munkáját. A Waldorf-pedagógia és óvodánk felfogása szerint alvás és ébrenlét, nyár és tél, a ki- és belégzés hasonló, egymást imitáló ritmusok, melyeknek az ember lényére gyakorolt hatását nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nevelés folyamatában sem.

- A tavasz és a nyár: kitágulás - kilélegzés, a megnyilvánulás és keletkező élet évszaka. A Föld ereje megmutatkozik: a rügyfakadás, növekedés, virágzás időszakát éljük.

- Az őszt-tél ellenkező előjelű: befelé fordulás, koncentráció. A Föld ereje és így a növények is visszahúzódnak.

A Waldorf-óvodában ünneptől-ünnepig ezekkel a ritmusokkal összhangban próbál élni óvónő és gyerek. Születésnapokon és az év ünnepein nemcsak személyes élményt élhetnek meg. Sokkal többet: a „közösen emberit”.

Az ünnepek megformálását bizonyos tradíciók segítik, melyek részben ősi, népi hagyományokhoz kapcsolódó „természetvallásos” megértésből, részben - a mi kultúránkban - keresztény szokásokból, részben pedig átélhető „kép”-ekből állnak.

Mivel a gyerek koránál fogva még nem értheti meg közvetlenül az ünnepek belső tartalmát, ezért az óvónő felelőssége ezeket a tartalmakat **érzékekkel felfogható, átélhető formába** önteni számára.

Az ünnepek megjelenítése minden évben új személyes viszonyt kíván az óvónőtől az ünnepek időt álló tartalmával és a jelképekkel. Ezekkel a jelképekkel- (melyeket közvetlenül él át és ért a gyerek)- akarja körülvenni őt a hétköznapi életben. Ezen a módon tudja az ünnepek mindenkori jelen-idejűségét maga számára élővé, a gyerek számára átélhetővé tenni, az évszakokhoz, a természethez, a hagyományokhoz új kapcsolatot teremteni.

Ezenkívül a csoportszobában tükröződnie kell az adott évszak hangulatának és az évkörön belüli ünnep jellegzetességének.

Ez megjelenhet:

- * a képválasztásban, a szimbólumokban (egy-egy képzőművészeti alkotás reprodukciója, általában képeslapnyi nagyságban)
- * a virág vagy a termés díszekben
- * a használatban lévő anyagok, terítők színeiben.

Mindezek helye óvodánkban az **évszakasztal**, amely egyben a gyertya helye is. Az óvónőtől függően ez nagyon élő és élményt keltő sarok lehet a gyerekek számára, ahol nap mint nap találkoznak a mesevilággal is, az ünnep tartalmával, a szertartások áhítatával, közös együttlétek élményeivel, emlékeivel.

(Például: karácsonykor itt van a betlehemes figurák és a jászol helye; ősszel itt bujkálnak a törpék, majd tavasszal a tündérek jelennek meg.)

A természet átélésében nem elég „visszafordulni” a természethez. Pontosan meg kell figyelni jelenségeit, elmélyülni bennük, azaz **el** kellene **sajátítani** egy bizonyos „**természet érzéket**”.

A gyerekekkel való eleven kapcsolatában az óvónőnek lehetősége van **a gyerektől tanulni**: felfedezni a már ismert világot is, úgy mintha sose látta volna, átadva magát a megismerésnek, mely erőként segíti őt.

Az ünnepeknek akkor van értelmük, ha azok nem csak üressé vált formák - kikapcsolódások, - hanem megszületik az emberben az ünnepet teremtő erő. Ez az erő él a hétköznapiok fáradhatatlan készülődésében, munkájában.

Ez a folyamat tevékeny, mégis türelmes várakozással teli. Van remény arra, hogy az ünnep eljön, ragyogó fényével bevilágítja a környezetét és megszólít minket.

S minél hosszabb a ritmus, minél tovább kell várni, míg visszatér egy olyan jeles nap, mint például a gyerek születésnapja, amit az óvodástársaival együtt ünnepelhet, annál nagyobb érzelmi töltéssel éli meg a várakozást, a beteljesülést, majd a rá való emlékezést is.

5 SPECIÁLIS TÁRGYI FELTÉTELEK, SZÜKSÉGES HELYSÉGEK, ESZKÖZÖK, JÁTÉKOK, SPORTSZEREK, BERENDEZÉSEK, BÚTOROK

A Napravár Waldorf Óvoda Pedagógiai Programjának megvalósítása érdekében a tárgyi feltételrendszer meghatározásakor mindenképp előtérbe vettük a kormányrendelet által meghatározott eszköznormát, valamint azt, hogy a gyermekek által használt eszközök hozzáférhetőek és biztonságosak legyenek.

Figyelembe vettük az óvodai munkatársaknak megfelelő munkakörnyezet biztosítását, valamint azt, hogy kedvező lehetőséget teremtsünk a szülők fogadására óvodánk épületében.

A tárgyi feltételek területén a Waldorf óvodapedagógia szükségesnek tartja a rendkívül tudatos választást. A mindennapokban használt eszközök teljes egészében és minden részletében az óvodáskorú gyerekek sajátos életformáját, egészséges fejlődését szolgálják.

Figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekek játékszereinek, és egyéb eszközeinek használata legyen biztonságos, és a nap során hozzáférhető. A pedagógiai szempontot mindig elsődlegesnek tekintve, a legegyszerűbb környezet (tér, tárgyak, bútorok) biztosítására törekszünk.

Az épület árásszon minél családiasabb, otthonosabb érzést. Egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, és teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

Az udvar és a kert legyen elég nagy ahhoz, hogy szülőkkel együtt is elférjen a csoport, a homokozó, a virágágyások és a konyhakert mellett legyenek fák, bokrok, virágok, minél jobban hasonlítson az egész egy „tündérkert”-hez. Legyen lehetőség elbújni, mászni, futni, házikót építeni, játékokat (köteleket, gólyalábakat) és kerti szerszámokat használni és tárolni.

Eszközök

/Az eltérő pedagógiai elveket tartalmazó program az eszköz és felszerelési jegyzéktől eltérően határozhatja meg a nevelőmunka eszköz és felszerelési feltételeit./

A nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

Játéktevékenység eszközei: mozgatható paravánok, babák, babaház, babacsaládok, babakocsi, babaágy, bölcső, babafotel-asztal fonott vesszőből, edénykészletek, állatfigurák, járművek, sínrendszerek, fa babaház apró berendezéssel, fából készült nagyméretű vár, különböző nagyságú építőkövek, textíliák, kötelek, kantárok, kosarak.

Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök:

hinta, libikóka, játszóvár, csúszda, homokozó játékok, botparipák, kötelek, lókantárok, labdák, talicskák, kordék, szekerek, rönkök, szánkók, csúszkák, szerszámok (söprűk, ásók, lapátok, gereblyék, hólapátok), gólyalábak, egyensúlyozó játékok, mobil és rögzített árnyékolók.

Értelmi képességet és a kreativitást fejlesztő eszközök, anyagok:

Kagylók, fenyőtoboz, kövek, kavicsok, gyökerek, fakéreg, stb. Érzékelést, észlelést,

emlékezetet, figyelmet, gondolkodást fejlesztő eszközök, anyagok

Az óvodai élet tevékenységi formái:

Ének, zene, énekes játék: hangszerek: líra, xilofon, rézharangok, csengők, ritmusbot. Óvónői hangszer a furulya.

Anyanyelv fejlesztésének a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei:

Vers, mese, báb: textilek, selymek, bábok, koronák, fejdíszek, meseillusztráció az óvónő által készített formában.

Ábrázoló tevékenységet fejlesztő anyagok eszközök: méhviasz téglák, vastag ceruzák, kártolt gyapjú, filcanyag, méhviasz lapok- gyurmák, akvarellfesték, ecsetek, akvarell papír, festéktartó edények, rajztáblák, rajztábla tartó, terítők, festőkötények, különböző minőségű papírok, kartonok, ragasztók, hímző-, varró-, szövőfonalak, körmöcskék, ollók, varrótűk, varró- szövőkeretek, kötőtűk, horgolótűk.

Természeti – emberi - tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök: veteményeskert, virágoskert, ültető ládák, cserepek, csíráztató edények, vázák, locsolókannák, kerti szerszámok, madáretetők, madáritatók, szelektív hulladékgyűjtő edények, komposztáló, gabonaőrő, kézi malom, aszalógép, mérleg, vesszőkosarak, kristályok, ásványok, kövek különféle méretben, fadarabok, gyökerek, termések.

Munkajellegű tevékenységekhez: gyúródeszka, sodrófa, formák, kötények, teknő, kosarak, takarítóeszközök, satupad, szerszámok.

Csoportszoba bútorzata, berendezési tárgyai: asztalok, székek, szekrények, polcok, beépített játszógaléria, szőnyegek játékhöz és pihenéshez, bárányszőnyegek, függöny, konyhasarok vízvételi lehetőséggel.

Egyéb a nevelőmunkát segítő eszközök: szakkönyvek, képességfejlesztő játékok, dokumentációs munkához: írószerszámok, papír, laptop, nyomtatás-, fénymásolás- és internet hozzáférés biztosítása.

A szükséges eszközök folyamatosan, igény és lehetőség szerint kerülnek beszerzésre, felújításra, cserére.

6 AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

Óvodánk szoros kapcsolatokat alakít ki a szülőkkel, családokkal és a hatékony működés érdekében a fenntartón kívül más nevelési színterekkel és egyéb szervezetekkel.

6.1 ÓVODA- CSALÁD KAPCSOLATA

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyerek fejlődését, aminek alapfeltétele a családdal való együttműködés.

Támaszt, segítséget nyújtunk a szülőknél nevelési stratégiák kialakításában, átformálásában.

Folyamatosan nyitottak vagyunk a szülők egyéni kéréseire, kérdéseire, javaslataira, törekszünk jó bizalmi kapcsolat kialakítására.

Elfogadjuk a családok által képviselt különböző gondolkodásmódok értékeit. A közös

gondolkodás, véleménycsere eredményeként a programmal összeegyeztethető értékeket beépítjük az óvoda normarendszerébe.

Vállaljuk az inkluzív (befogadó) nevelés értékeinek közvetítését, ennek megfelelően a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszünk.

Felhívjuk a családok figyelmét, hogy pedagógiai intézkedéseinket mindenkor a gyermeki személyiséghez igazítjuk, törekszünk az egyéni szükségletek kielégítésére (egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés).

Hangsúlyozzuk, hogy a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítunk a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő világról.

Hangsúlyozzuk, hogy mindenkor biztosítjuk az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközeinek, a szabad játéknak elsődlegességét (szülői esteken, értekezleteken, egyéni beszélgetések alkalmával ez a téma kiemelt figyelmet kap).

Ráirányítjuk a családok figyelmét arra, hogy a gyermek szabadon fejlesztheti személyes képességeit, szabad választási lehetőséggel bír anélkül, hogy szigorú nemi szerepek által meghatározott korlátozások vonatkoznának rá.

Tudatosítjuk a családokban, hogy az iskolára való előkészítés nem külön feladat, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye, és az iskolai beilleszkedés közvetett segítségével az óvoda kiegészíti a családi nevelést.

A környezettudatos magatartás megalapozása érdekében a szülőket is bevonjuk az óvodában a gyerekekkel együtt megvalósuló tevékenységekbe, kezdeményezésekbe (komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, virágosítás, használt elemek gyűjtése, közös kirándulások).

Kiemelten kezeljük az egészséges életmód szokásainak alakítását. Amennyiben szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel együttműködve – speciális gondozó, prevenció és korrekció, testi, lelki nevelési feladatokat is ellátunk.

Ráirányítjuk a szülők figyelmét arra, hogy az anyanyelvi nevelést valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítjuk, s hogy milyen fontos a beszélő környezet, a helyes mintaadás és szabálykövetítés, a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása.

Arra törekszünk, hogy a szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyerekek, családok megismerkedhessenek más népek kultúrájával, hagyományaival (játékos formában), ezáltal is biztosítva az önazonosság megőrzését, a különbözőség elfogadását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében törekszünk a szülővel való napi kapcsolattartásra, a kölcsönös tájékoztatásra a gyermek fejlődése érdekében (óvodapedagógus, szülő, gyógypedagógus, gyógypedagógiai asszisztens).

Szintén folyamatos kapcsolattartás működik a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében az óvodapedagógus, a szülő, a gyermekvédelmi felelős között, szükség esetén a családgondozó, a védőnő, ill. a gyámügy bevonásával.

Igény szerint lehetőséget teremtünk a szülők fogadására (megfelelő hely, idő, nyugodt körülmények).

Biztosítjuk a lehetőséget, hogy az intézmény minden olyan dokumentumához hozzáférhessenek a szülők, amelyek rájuk, illetve gyermekeikre is vonatkoznak.

A szülők elégedettségét évente felmérjük, kiemelten kezeljük igényeiket, észrevételeiket, javaslataikat.

A helyi program bevalásának figyelemmel kísérésében a szülők képviselőik által vesznek részt.

Meghatározott ünnepek és rendezvények alkalmával, előre egyeztetett időpontokban a családok, szülők az óvodában tartózkodhatnak.

Az együttműködés formái: szülői kör, fogadó órák, családlátogatás, munkadélutánok, kirándulások, közös sütés - főzés, közös óvodai rendezvények, előzetes ismerkedés az óvodával udvari játék, ill. nyílt ünnepek alkalmával.

6.2 A SZÜLŐK TÁJÉKOZTATÁSI FORMÁI

A Napravár Waldorf Óvodában a gyermekek jelentkezésekor az az alapvető kérdés, hogy a szülők ismerik-e a Waldorf-pedagógiát és az intézmény működését legalább olyan mélységig, hogy világos képük legyen arról, milyen közegbe, környezetbe hozzák, adják gyerekeiket. Ehhez természetesen programok, cikkek, előadások és a nyitott ünnepek is hozzásegítik őket. A felvételt megelőző évben részt vehetnek előkészítő előadásokon, a gyerekekkel közös baba-mama csoportban, közös munkadélutánon, pedagógiai beszélgetéseken. Az óvodai közösség kialakítása és a gyerekek fokozatos óvodához szoktatása érdekében az óvónő és a szülők közötti megállapodás szerint a felvett gyermekek előzetesen „vendégségbe” járhatnak először az udvari időben, majd fokozatosan bekapcsolódva az óvoda délelőtti életébe.

A szülők és az óvoda pedagógusai kölcsönösen egy bizonyos fajta együttműködést kell, hogy felajánljanak egymásnak és elfogadjanak egymástól. Ez az együttműködés természetesen a gyerekekre irányul és a gyerek javát keresi. Egyeztetés alapján fogadóórákat, családlátogatásokat tartanak az óvónők, és a szülői esteken a szülők tovább ismerkednek a Waldorf-pedagógiával. Itt maguk is átélhetik gyakorlati tevékenységekben mindazt, ami gyerekeik napjait kitölti az óvodában.

A szülők intenzíven részt vesznek az óvoda fenntartásának mindennapi tevékenységében, mind gyakorlati, mind anyagi értelemben. A Waldorf-óvoda szociális szervezeti forma, ahol a gyerekekért történik minden, és a felnőttek együttműködnek azért a célért, hogy eredményesen és zavartalanul folyhasson a pedagógiai munka.

Állandó, napi szinten működő kapcsolatot tartunk a szülőkkel; hirdetőtáblán jelezzük a különböző információkat, elektronikus úton folytatunk megbeszéléseket, havi, illetve szükséges rendszerességgel találkozunk szülői esteken, illetve a honlapon tartjuk a kapcsolatot.

Hangsúlyozzuk, hogy a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítunk változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő világról.

Hangsúlyozzuk, hogy mindenkor biztosítjuk az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközeinek, a szabad játéknak elsődlegességét (szülői esteken, értekezleteken, egyéni beszélgetések alkalmával ez a téma kiemelt figyelmet kap).

Ráirányítjuk a családok figyelmét arra, hogy a gyermek szabadon fejlesztheti személyes képességeit, szabad választási lehetőséggel bír anélkül, hogy szigorú nemi szerepek által meghatározott korlátozások vonatkoznának rá.

Tudatosítjuk a családokban, hogy az iskolára való előkészítés nem külön feladat, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye, és az iskolai beilleszkedés közvetett segítségével az óvoda kiegészíti a családi nevelést.

A környezettudatos magatartás megalapozása érdekében a szülőket is bevonjuk az óvodában a gyerekekkel együtt megvalósuló tevékenységekbe, kezdeményezésekbe (komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, virágosítás, használt elemek gyűjtése, közös kirándulások).

Kiemelten kezeljük az egészséges életmód szokásainak alakítását. Amennyiben szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós, testi, lelki nevelési feladatokat is ellátunk.

Ráirányítjuk a szülők figyelmét arra, hogy az anyanyelvi nevelést valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítjuk, s hogy milyen fontos a beszélő környezet, a helyes mintaadás és szabálykövetítés, a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása.

Arra törekszünk, hogy a szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyerekek, családok megismerkedhessenek más népek kultúrájával, hagyományaival (játékos formában), ezáltal is biztosítva az önazonosság megőrzését, a különbözőség elfogadását.

Folyamatos kapcsolattartás működik a hátrányos helyzetű gyermekek esetében az óvodapedagógus, a szülő, a gyermekvédelmi felelős között, szükség esetén a családgondozó, a védőnő, ill. a gyámügy bevonásával.

Igény szerint lehetőséget teremtünk az érdeklődő szülők fogadására (megfelelő hely, idő, nyugodt körülmények).

Biztosítjuk a lehetőséget, hogy az intézmény minden olyan dokumentumához hozzáférhessenek a szülők, amelyek rájuk, illetve gyermekeikre is vonatkoznak.

A szülők elégedettségét a készülő belső önértéklés kritériumai alapján rendszeresen felmérjük, kiemelten kezeljük igényeiket, észrevételeiket, javaslataikat a Waldorf Óvodapedagógiai Program által elfogadott keretek között.

A helyi program bevalásának figyelemmel kísérésében a szülők képviselőik által vesznek részt.

Meghatározott ünnepek és rendezvények alkalmával, előre egyeztetett időpontokban a családok, szülők az óvodában tartózkodhatnak.

Az együttműködés formái: szülői estek, fogadóórák, családlátogatás, munkadélutánok, kirándulások, közös sütés - főzés, közös óvodai rendezvények, előzetes ismerkedés az óvodával udvari játék, ill. nyílt ünnepek alkalmával.

Egyeztetés alapján találkozunk fogadóórán az év folyamán, legalább 1-2 alkalommal. Ezeket az alkalmakat bármelyik fél kezdeményezheti.

6.3 EGYÉB KAPCSOLATOK

Elsődlegesen a város többi óvodájával igyekszünk jó kapcsolatot kialakítani, máságunkat megmutatni a szépségekkel és nehézségekkel együtt. Ugyanolyan jó ügy érdekében tevékenykedünk, mint ők, csak más utat járunk.

Városunkban két fő irányelv vezérel bennünket:

- A Waldorf-óvodák kritérium-rendszerének megfelelően működni, ezeket elfogadtatni és megvédeni.
- A város szakmai-óvodapedagógiai életének részévé válni, magunkat elfogadtatni. Csak segítő, békés környezetben lehet hatékonyan működni.

Nem mindegy, hogy a helyi önkormányzat, a Kormányhivatal, a szülők és a szűkebb szakmai közösség között milyen egyensúlyhelyzet alakul ki. Támogató, elfogadó, segítő légkört szeretnénk kialakítani magunk körül, hogy a gyermekekre fordíthassuk erőnket és időnket.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata

- o Képviselőtestület
- o a városrész képviselői

Magyar Államkincstár (MÁK)

Gyámhatóság, családvédelmi szervek

A gyereket meg kell védeni az elhanyagolás, kegyetlenség minden formája ellen.

Kötelességünk különleges gonddal foglalkozni azokkal a gyerekekkel, akiknek nincs családjuk, vagy nincs meg a létfenntartáshoz szükséges anyagi eszközük.

A problémás családok helyzetének felmérése után a Pedagógiai Kollégium által kijelölt pedagógus felveszi a kapcsolatot a gyámhatóság ill. családvédelmi szervek szakembereivel. A veszélyeztető okokat feltárja. Segélykéréshez javaslatot tesz.

Kapcsolat a társintézményekkel

Saiátosságok a Napravár Waldorf Óvoda iskolákkal való kapcsolatában:

Beiskolázás előtt a család és az óvoda együttműködése elengedhetetlen, a gyermek számára legmegfelelőbb iskola és nevelő kiválasztásához.

A közeli Waldorf iskolából meghívjuk a leendő osztálytanítókat az óvodába, a családok ellátogatnak az iskolák nyílt rendezvényeire.

Óvodákkal való kapcsolat:

Kapcsolatot tartunk régiónk Waldorf-óvodáival (Szombathely, Balatonalmádi, Veszprém, Győr) szakmai, pedagógiai és egyéb megbeszéléseken, találkozókon, továbbképzéseken és az országos találkozókön.

Nevelési Tanácsadó

Rendszeresen konzultálunk a megfelelő szakemberrel, illetve a család segítségével vesszük igénybe az adott gyermekre szabott speciális szolgáltatást.

Egészségügyi szolgálat

(gyermekorvos, védőnő, fogorvos, ÁNTSZ, üzemorvos)

Az óvodai közösségbe csak egészséges gyermek járhat, és egészséges felnőtt dolgozhat. Az esetleges betegségek kiszűrése a gyermekorvos, a védőnő és az üzemorvos feladata.

Biztosítjuk a gyerekorvosnak és a védőnőnek a rendszeres orvosi és szűrővizsgálatokhoz a megfelelő feltételeket.

Az üzemorvosi vizsgálaton való részvételt a megfelelő munkaszervezéssel oldjuk meg.

Szponzorok, illetve a városrész önkormányzati képviselői

Az óvoda sokoldalú nevelői feladatának ellátásához az alapszükségletek biztosításán kívül a szponzorok támogatása is szükséges és elengedhetetlen.

Szponzoraink, képviselőink tájékoztatása az általuk felajánlott segítség hasznosításáról, újabb szponzorok felkutatása fontos feladatunk.

Pedagógiai szakszolgálat

A hatékony és színvonalas nevelőmunka elengedhetetlen feltétele, hogy óvodapedagógusaink pszichológiai, pedagógiai ismeretei naprakészek legyenek, ezért szükségesnek tartjuk a szakmai szolgáltatókkal való kapcsolattartást.

Nevelési Tanácsadó

Magyar Waldorf Szövetség:

Magyarországon működő Waldorf iskolák, Waldorf óvodák alapítványok, egyesületek közösségében történő jogi és szakmai képviseletét látja el, a folyamatos kapcsolattartás megfelelő működés érdekében elengedhetetlen.

Waldorf Ház Egyesület

Waldorf témájú előadások, képzések, azokon a pedagógia még mélyebb megismerésének lehetősége az önképzés és a fejlődés, a napi szintű tájékozottság szinten tartója. (pl.: Utak a minőséghez)

Árnika Gyógyító központ

Alternatív gyógyítás, orvoslás megismerése, a művészetek szerepe a gyógyításban.

Zalai Waldorf Egyesület:

Mint fenntartó segíti az óvoda működését, biztosítja a működéshez elengedhetetlen feltételeket.

„ A gyerek az öröm, a reménység. Gyöngye testében van valami

Világi.

Ártatlan lelkében van valami égi. Egész kedves valójában olyan

Nekünk, mint a tavaszi vetés: Ígéret és gyönyörűség „

7 Tervezés és visszatekintés

A Waldorf-óvoda pedagógusai jelentős időt és munkát szánnak arra, hogy következetesen és állhatatosan megformálják és kidolgozzák a maguk munkájának tervszerű egyéni keretét, figyelembe véve a napok, hetek ritmusát, a legapróbb rész-mozzanatokat és módszertani lépéseket az egész év folyamatában.

A Waldorf-óvónő rendszeres **visszatekintést** végez: mérlegeli, végig gondolja, hogy elképzelései milyen formában váltak valóra.

A visszatekintés több szintre vonatkozik: a napra, az adott ünnepszakra, a gyerekek egyéni fejlődésére. Általában az óvónők saját maguknak naplót vezetnek a tapasztalataikról, megfigyeléseikről, s a problémás helyzetekről. Ezek a feljegyzések azért fontosak, mert a csoportban dolgozó óvónőtől elvárható, hogy a gyerek fejlődési szintjét, problémáit, lehetőségeit folyamatosan kövesse az óvodaérettség és a iskolaérettség között.

7.1 Gyermekmegfigyelés, gyermekmegbeszélés

Már az óvodába való felvételnél a szülők részletes leírást írnak, amelyből a terhesség időszakától kezdve a születésen át az óvodába lépésig nyomon követhetik az óvónők a gyerekek testi, lelki és szellemi fejlődését, megismerhetik szokásait, rokon- és ellenszenveit, félelmeit és örömeit. A megnyilvánulásait a mozgásban, a játékban, a rajzban a kibontakozó személyiség első jelzőjeként fogják fel. Az óvónők már az első találkozásuktól, a felvételi beszélgetéstől fogva **élő, belső képet alakítanak ki a gyerekről**, amely folytonosan változik, soha se lesz kész, állandóan fejleszhető marad. A gyereket úgy tekinti, mint egy feltett kérdést, amit egyre jobban kell értenie ahhoz, hogy tudja őt segíteni a felnövekedésben. Ebből a célból az óvónők maguk elé idézik - lehetőleg minden nap - az esti órákban, elalvás előtt csoportjuk gyerekeit, s ez a mindennapos praxisban igen hasznos gyakorlatnak bizonyul.

Ha alszanak rá egyet, a következő napon előálló helyzetekben feltehetőleg nagyobb intuíciós, improvizatív erővel találhatnak majd gesztust, szót vagy cselekvést segítségül.

A gyerek mindennapi öltözködésétől, táplálkozási és alvási szokásain át, játékáig úgyszólván minden testi, lelki mozzanat szóba kerül az óvónők és a szülők rendszeres beszélgetéseiben.

7.2 A konferencia

A Waldorf-intézményekben a pedagógusok rendszeresen tartanak konferenciát.

A konferencia pedagógiai és technikai, adminisztratív részből áll, s mivel a Waldorf-intézményeknek egyszemélyes hierarchikus vezetőjük gyakorlatilag nincs: minden nevelésre, pedagógiára közvetve vagy közvetlenül kiható kérdésben a konferencia vezeti az intézményt. Itt születnek azok a döntések, amelyeket az intézmények életében elkerülhetetlenül meg kell hozni.

A konferencia leglényegesebb része azonban nem e fenti technikai vezetés, hanem a

pedagógiai erőforrások megnyitása. A pedagógiai részben minden esetben gyermekmegbeszélésre is sor kerül, és ez a legterjedelmesebb, leglényegesebb mozzanat. Itt próbálják a gyakorlatban tudatosan alkalmazni azokat az ismereteket, melyeket a pedagógiai konferencia másik, folytonosan továbbképző részében szereznek a pedagógusok, illetve amelyeket a mindennapi gyakorlatból az önnevelésben kifejlesztett intuitív megismerő erőket is alkalmazva merítenek.

A gyermekmegbeszélésen megint csak a szomatikus orvosi szempontoktól kezdve, a lelki és szellemi állapotrajzon át az alkat és temperamentumbeli beágyazódottságig, a családi helyzetig mindaz szóba kerül, ami egy gyerek szempontjából további fejlődését illetően lényeges lehet. Amikor a konferenciái eset-megbeszélésen a pedagógus bemutatja a gyereket, általában érezhetővé válik a testi és lelki állapotrajz részletező finomságában és plasztikus kivitelezésében, hogy itt többszörösen feldolgozott, elmélyült ismeretről van szó.

Az óvónők közössége, amely egyben az óvoda pedagógiai vezetése, **közösen** érez és **visel felelősséget** az óvoda minden gyereke iránt. Ezért mindig közösen döntenek egy-egy gyerek óvodai felvételéről, ezért folytatnak közös gyermekmegbeszéléseket és közösen keresnek utakat és megoldásokat a gyerek javára.

8 Szervezet és működés

A Napravár Waldorf Óvoda a napi 9 órás nyitva tartás mellett döntött. A 3-6 éves korú gyermekek számára a Waldorf-pedagógia által ideálisnak tartott fél napos óvodai tartózkodás a mai életviszonyok között már nem megoldható, sok család dolgozik egésznapos, kötött munkarendben.

A szünetek munkanapjai az óvoda dolgozói számára nevelés nélküli munkanapok. Ilyenkor látják el a nevelésen felüli egyéb munkaköri feladataikat, illetve veszik igénybe rendes szabadságukat. Éves rendes szabadságukat elsősorban a nyári, és a téli szünet alatt veszik ki.

Az óvodai jogviszonyt, az együttműködési szerződést a szülőkkel, szünetekről szóló nyilatkozatot a Napravár Waldorf Óvoda Házirendje szabályozza.

Mivel óvodánk egy gyermekcsoporttal működik, a gyermeki-szülői és alkalmazotti létszám családias. Így a közösségi szervezet és működés kevésbé tagolt, a kapcsolattartás is családiasan közvetlen. A Fenntartó minden esetben szülő, így napi kapcsolatban áll az óvodával, a pedagógusokkal. Részt vesz mindennapi életünkben, a pedagógiai bevényt saját gyermekén keresztül érzékeli.

A Magyar Waldorf Szövetség a tagságához tartozó magyarországi Waldorf óvodák és fenntartók közös tevékenységével ellátja az alternatív óvodapedagógiai programhoz kapcsolódó feladatokat, a Waldorf-pedagógia név-és minőségvédelmét, a Waldorf intézmények, intézményfenntartók érdekképviseletét. Állásfoglalásokkal és ajánlásokkal segíti az intézmények feladatellátását. A Waldorf Ház pedagógiai és szakmai szolgáltatásokat nyújt.

9 Minőségpolitika

Óvodánk a minőség gondozás területén követi a Magyar Waldorf Óvodák közös

ajánlását, melyet a Magyar Waldorf Szövetség elismer. Ezzel összehangolva dolgozzuk ki saját önellenőrzési rendszerünket.

A működtetésben az átláthatóságra, tudatosságra törekszünk. A szülőkkel az eddig fenntartott folyamatos kapcsolatot ápoljuk, nyitottan és együttműködve a gyermekek érdekében. A gyermekek érdekeit szem előtt tartva dolgozunk a nyilvánosságban, pedagógiánk-óvodánk értékeit megosztva.

Értékelési szempontjainkat az intézmény belső értékelésének három szintjén fogalmazzuk meg:

- Munkatársi szinten olyan pedagógus-képet alkotunk, ami alapját képezheti a pedagógiai munka értékelésének
- Az intézmény vezetésének szintjén az értékelési területek és a hozzájuk tartozó kérdések fogalmazódnak meg
- Az intézmény egészének szintjén ismét értékelési területek és kérdések kerülnek megfogalmazásra.

Tartalmát a Waldorf Szövetség által megfogalmazott Alapelvek és kritériumok a névhasználat és minőség gondozás irányában című ajánlás alapozza meg.

*„ Minden életkornak megvan a maga egyedülálló és teljes
Szerepe, feladata. Szigorúan tilos és kártékony bármelyiket
Feláldoznia következő érdekében.”*

/ Nagy László nyomán /

12 EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

2.1 Az egészségfejlesztés

Az óvodai egészségfejlesztés célja a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128-131. § szerint:

(1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési oktatási intézmény mindennapjaiban rendszeresen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

(2) A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési- oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

A hivatkozott rendelettel összhangban óvodánk teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait jelen egészségfejlesztési program keretében foglaljuk össze.

12.2 Egészségfejlesztés a Waldorf-óvodában

„A Waldorf-óvoda a gyerek ismeretéből – életkoronként változó testi, lelki és szellemi szükségleteinek felismeréséből – kiindulva biztosítja a kisgyerek számára az egészséges fejlődést, az egészséges életmódot.” (WOP: Bevezető) Tehát **az óvodánkban folyó teljes pedagógia és nevelési program maga biztosítja a gyermek egészséges fejlődését, egészséges életmódját.**

„A Waldorf-óvodapedagógia a későbbi egészséges életvitelt akarja megalapozni munkájával; e tevékenység eredményei ennek megfelelően csak a későbbi életszakaszokban mutatkoznak majd meg teljes mértékben. (WOP: A Waldorf-óvoda céljai és feladatai)

A Waldorf –Óvodapedagógiai program (WOP) tehát alapvető feladatának a kisgyermek életkoronként változó testi, lelki és szellemi szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését, a legteljesebb egészségi potenciáljának elérését, azaz a lehetőséget arra, hogy a gyermek a mindennapi élet alternatívái közül a legegészségesebbet válassza. Az egészség fejlesztése kisgyermekkoról kezdődik, így az óvodai egészségnevelés megalapozó jelentőségű a személyiségfejlesztésben. Az egészségvédő feladat fejlesztése megköveteli, hogy az óvodai nevelés segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.

Az egészség védelme tanítható, fejleszthető. A kisgyermekkorban történő egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van. Ezeket figyelembe véve az óvodai egészségfejlesztés kiemelten kezeljük. Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az

egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat vonatkozik a testi, a lelki, szellemi és szociális nevelő tevékenységre. Az óvónő a gyermek megnyilatkozásaiból „tudja meg”, hogy mire van szüksége a gyerekeknek, s ezek nemcsak szóbeliek, hanem ugyancsak sokrétűek: ezek közé soroljuk például a test-meleget, az egészség-betegség jeleit, a lelki állapotok megnyilvánulásait s a tudati fejlődés megtapasztalható mozzanatait is. Az egészségnek a nevelési folyamat minden mozzanatában alapozó szerepe van.

A Waldorf-óvodapedagógia a későbbi egészséges életvitelt is megakarja alapozni munkájával; e tevékenység eredményei ennek megfelelően csak a későbbi életszakaszokban mutatkoznak majd meg teljes mértékben. A Waldorf-óvodai nevelés a gyerekekben működő természetes erőket támogatja, úgy hogy a gyermek szabadon tudja azokat alkalmazni, fejleszteni. Ez szeretetteljes, meleg légkört kíván, amely biztosítja a megfelelő fizikai és pszichés környezetet, s kizárja a zavaró és erőszakos befolyásokat. A cselekvés, az érzés és a gondolkodás fejlődésében figyelmes, tapintatos vezetéssel segíti az óvónő, amely nem engedi a túlterhelést, hanem védi a gyermek saját érzésének és kibontakozásának tempóját. Lehetőséget nyújt arra, hogy a gyermek saját útját a megfelelő módon találja meg, s ezen egyre önállóbban járjon. Óvni kívánja a gyermek fejlődő belső világát, fokozatos érlelődését segíti elő: ott ajánl segítséget, ahol a gyermek éppen tart, és megvárja, hogy a gyermek önállóan találja meg a következő lépését. Elvárások helyett érzelmi biztonságot, védettséget nyújt: Az óvónő törekszik megérteni a gyermek világát, s tisztelti alakuló világképét.

Egészségnevelésünk széleskörűen készíti fel az óvodás gyermeket az egészségvédelmére: a napi életfolyamatok által edzi a testi erőnlétét, gondozza lelki és szellemi (érzelmi, akarati, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési képességét. Az egészség (testi, lelki, szellemi) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat.

Pedagógiánk minden megnyilvánulásában a kisgyermek sajátos életformáját, egészséges fejlődését szolgálja, igyekszünk jó minőségű táplálékot adni a gyermek testének, lelkének, egész személyiségének. Ebbe beletartozik minden: a tárgyi környezet, az étkezés, a mindennapos tevékenységek, a nevelési módszerek, az óvónők belső és külső magatartása, a nap, a hét, a hónapok, és az év ritmusai egyaránt.

12.3. Az egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § (3) értelmében a nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen

12) az egészséges táplálkozás

- b) a mindennapos testnevelés, testmozgás
- c) a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- d) a bántalmazás és erőszak megelőzése
- e) a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás
- f) a személyi higiénié területére terjednek ki.

12.3.1. Az egészséges táplálkozás

Az egészségfejlesztési program az óvodásgyermek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja. A helyes étkezési szokásokat kisgyermek korban kell kialakítani épp úgy, mint az egészséges életmód egyéb jellemzőit, összetevőit (mint pl. a mozgásigény kifejlését, az alapvető személyi higiénés ismeretek elsajátítását és begyakorlását.) A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. A lehetőségek biztosítása elsősorban a szemléleten (étrend-összeállításon), és óvoda pedagógusainak egészségpedagógiai kulturáltságán múlik, melynek kiteljesítéséhez azonban szükséges a szülők segítő együttműködése is.

Óvodánkban különösen odafigyelünk a gyermekek egészséges étkezésére. A gyermekeknek az óvodai étkezés keretében reggel helyben készülő gyümölcstálat, illetve magvakat, tízórait, ebédet és uzsonnát kínálunk. Ennek során a gyermekek az óvodában minden nap fogyasztanak az idénynek megfelelő gyümölcsöket, zöldségeket, magvakat. Az élelmiszer-alapanyagok beszerzése során lehetőség szerint a vegyszermentesen termelt, illetve bio minőségű alapanyagokat választjuk. Kérésre, orvosi igazolás alapján a táplálékallergiás gyermekek számára is elkészítünk ételeket.

Óvodánk melegítő konyhával rendelkezik, mely a foglalkoztató helyiséggel egy légtérben van, így a waldorf pedagógia alapelveivel összhangban a pedagógusok a gyümölcstálhoz és a tízóraihoz szükséges ételeket a gyermekek előtt készítik el, lehetőséget adva számukra érdeklődés szerint a bekapcsolódásra, a segítségre, ezzel példát mutatva az ételkészítés higiénijának alapelveiről, esztétikájáról is. Emellett számtalan nevelési, érzékelési és tanulási folyamatot rejt számukra ez a tevékenység.

Tízóraiira gabona alapú élelmiszerekből, zöldségekből és gyümölcsökből készülnek az ételek, a felhasznált gabonát illetően minden héten azonos ritmusban: hétfő – rizskása, kedd – árpakása, szerda – köleskása: csütörtök – rozscipó, péntek - zabkása. Az ebédet külső szolgáltatótól vásároljuk, itt is figyelünk azonban arra, hogy a megvásárolt étel a gyermekek életkori sajátosságainak és az egészséges étkezés követelményeinek megfeleljen. Az étkezések során a gyermekek étvágyát, eltérő szokásait figyelembe vesszük. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. A kiválasztó szervek megfelelő működése érdekében a gyermekeknek folyadékot (tiszt, szűrt víz) állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Az óvodában az ételek elkészítése, illetve az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségpedagógiai feladatát. Az óvodai ételmezés azonban nem tudja biztosítani a gyermekek számára az egész napra szóló élelmiszerek szükségességét, ezért az óvodapedagógus egészségfejlesztési feladatai közé tartozik az is, hogy törekedjen a szülők folyamatos tájékoztatására az egészséges táplálkozás fontosságáról, és alapelveiről, hogy ezek alapján a szülők saját belátásukból töröljék gyermekük étkezési szokásrendjéből a túl cukros, sós, zsíros ételeket, a cukrozott szörpöket, kólafeleket, a chipset, édességet.

Feladataink tehát az egészséges táplálkozás területén:

- **Az óvodában az étkezés megszervezése**, és az ebéden kívüli ételek elkészítése az egészséges táplálkozás követelményeinek megfelelően. Ennek során minden nap

idény jellegű, lehetőleg vegyszermentes gyümölcs, zöldség, és folyamatos folyadék (tisztá víz, illetve tízóraihoz mézzel ízesített gyógytea) biztosítása.

- **Kulturált étkezési körülmények biztosítása, és helyes étkezési szokások kialakítása:**
 - Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően a gyermekek megismertetése az evőeszközök használatával, az asztal körüli viselkedés szabályaival.
 - Az étkezésekhez történő előkészületekben és az étkezés végén a rend helyreállításában a gyermekek is részt vesznek (terítés, tányér kihordás, székek elrendezése).
 - Az óvodai napirend keretein belül új ízek, új, egészséges ételek (pl. gabonakásák) és italok (gyógyteák) megismertetése, és megkedveltetése a gyermekekkel. Ennek során-nem erőltetjük az ételt, de kínáljuk azt.
 - Az étkezéshez jó hangulatot teremtünk, ösztönözzük az ízek élvezetét, az alapos rágást.
 - Az egészséges táplálkozásra nevelésnek fontos része, hogy a délelőtti folyamán lehetőség van arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. gyümölcs – és zöldség szeletelés, gabonapelyhesítés és őrlés kézi malommal, diótörés), illetve idényjellegűen részt vehetnek egyéb gyümölcsökkel, zöldségekkel kapcsolatos tevékenységekben (pl. fűszernövények és gyógynövények szárítása, szőlőpréselés, saját kiskertünkben magok ültetése, növények gondozása, zöldség- és gyümölcsszedés)
 - Túlsúlyos, kórosan válogatós gyerekeknél a fentiekén túl a családdal való együttműködés fontosságát tartjuk szem előtt.
- **Tanácsadás a szülőknek** (szülői esteken, pedagógiai beszélgetéseken/fogadóórán/, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki, saját kertjükben, otthonukban ismertessék meg a zöldségekkel, gyümölcsökkel a gyermeküket.

Várható eredmények az óvodáskor végére:

- Önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak.
- Önállóan töltenek vizet kancsóból.
- Ismerik a kulturált étkezés szokásait, higiénikusan étkeznek.
- Ismernek, és szívesen fogyasztanak egészséges ételeket (gyümölcsök, zöldségek, magvak, gabonák)
- Ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.
- Szívesen kóstolnak meg új ízeket.
- Az óvodába nem hoznak szénsavas üdítőt, chips-et a gyermekeknek, és otthon is kerülnek ezek túlzott fogyasztását.

12.3.2 A mindennapos testnevelés, testmozgás

A modern kor és az azzal együtt járó technikai fejlődés a felnövekvő nemzedéket mozgásszegény életmódra kényszeríti.

A gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése érdekében óvodánk biztosítja a

spontán és szervezett formában történő mindennapi mozgást. A mozgás sokoldalú tevékenység és feladatrendszere az egész óvodai életünket átszövi.

A kisgyerek saját test- és térérzékelésének elmélyítésében, a ritmusos mozgások átélésében, a mozgásformák harmonizálásában és a mesei jelenetek megelevenítésében jelentős szerepet játszik a mindennapos ritmikus játék. Ez a tevékenység, amely naponta 15-20 percig tart, a kisgyerek közvetlen utánozóképeségére épül. (Mozgást látva, érzékelve együtt szeretne mozdulni a környezetével, az óvónő természetes mozdulatokat kívánja utánozhatóvá tenni, pl. aratás) Jellemző erre az életkorra, hogy a gyerek bizalommal követi az óvónő mozdulatát anélkül, hogy előre tudná, milyen célból végzik azt. Mozgásnyelvről is beszélhetünk.

Waldorf óvodánkban az euritmiát szakember tartja. Az euritmia a hangzókat, hangokat, intervallumokat speciális mozdulatokkal fejezi ki, s így képez szabályos, testi „gesztusnyelvet”.

A gyermek mozgásigénye folyamatos kielégítésre vár. A változatos mozgáslehetőség biztosítása óvodásaink számára elengedhetetlen, nélkülözhetetlen, ezért a mozgás mindennapi életfolyamatok természetes eleme, csoportban és udvaron is. A kisgyermek mozgásszükségletének kielégítése legnagyobb részt a játéktevékenység útján valósul meg. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében és meghódításában.

A mozgásos játékok során a gyermekek átélik a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezek kezelését is. A közös örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolataik is kiszélesednek.

Elemi jellegűknél fogva a mászás, járás, futás, ugrás, dobás, egyensúlyozás, függeszkedés, gurulás napi tevékenység. A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok és munkaeszközökkel való munkálkodások. Időjárástól függetlenül sokat tartózkodunk a szabadban. Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészíti ki a levegőzést. A vízzel való találkozásra rendszeresen lehetőségünk van a tavaszi és nyári időszakban. A mozgáshoz természetes eszközöket biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy és finommozgások fejlődésére. Az egyensúlyérzék ápolására fa gurigákat, rönköket, cölöpöt, deszkát, pallót használunk. Szervezetük folyamatosan edződik, a hideghez, meleghez hozzá szoknak, a fokozatos fizikai megterhelés edzettséget ad számunkra. A Waldorf-óvodapedagógia szerint az óvodáskorú gyerekek elég természetes mozgást jelent a benti és kinti játék, a napi ritmikus játék és euritmia.

Feladataink tehát a mindennapos testmozgás területén:

- A gyermekek egészséges fejlődése érdekében azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket
- Az udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás, dobás, függeszkedés, egyensúlyozás)
- A ritmus, az ismétlés az irányított mozgás-tevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére lehetőséget adni
- A mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése
- Irányított mozgásos játékokat szervezése mindennap, különböző időkerettel

- Heti egy alkalommal szakember által tartott pedagógiai euritmia biztosítása
- A szükséges és elégséges szabályok megtanítása
- A tér mozgásos megismerésére irányuló mozgások
- Legalább napi egy óra szabad levegőn töltése (udvari játék, játék a közeli parkban, séta, kirándulás)
- Az egyéni képességeket figyelembevétele
- A gyermekek biztonságérzetének kialakítása
- Átlátható helyszín, biztonságos eszközök, jó szellőztetés biztosítása
- A balesetvédelmi és higiéniai szabályok betartása

Várható eredmények az óvodáskor végére:

- Szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban
- Képesek harmonikusan együttműködni társaikkal mozgásos tevékenységekben
- Örömként élik meg a közös (játékos, sportos) mozgást
- Kialakult és összerendezett nagymozgás, finommozgás, egyensúlyészlelés
- Ismerik és biztonságosan használják a mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket
- Szívesen tartózkodnak szabad levegőn, és természetes igényük a szabadban való mozgás.

12.3.3. A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Pedagógiánk központi eleme, alapvető célja, hogy biztosítsa a gyermekek egészséges testi, lelki és szellemi fejlődését, amellyel hathatósan alapozza meg ugyanennek fenntartását a későbbi életkorokban is. Ezért az óvodára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. A waldorf pedagógiában minden tevékenységünkkel szolgáljuk a gyermekek egészséges testi, lelki, szellemi és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az óvodánk segíti azoknak a magatartásformáknak, és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek egészségi állapotát javítják. Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékévé váló tiszteletére is nevel. Célunk, hogy óvodásunk testileg egészséges, lelkileg szabad és szellemileg kreatív emberré váljon. Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa, környezetét ne visszautasítsa, hanem emberségesebbé tegye.

Alapelvünk hogy a környezet és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természeti környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életéről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti -, környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza a saját szervezete működésére.

A kisgyerekek érzékleteiben él. Minden, ami a környezetében történik, akarva-akaratlanul hatást fejt ki rá. A látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás benyomásai töltik ki belső világát, ezek irányítják és vezetnek tapasztaló, megismerő tevékenységében. (S ezen túlmenően természetesen a „többi” érzéklet, mint például a nagy fontosságú egyensúly-érzékelés, vagy

a saját mozgásokat visszajelző kinesztetikus érzékelés.) A gyerek azonban nem csak a fizikai világot érzékeli, hanem a pszichikus világot is. Ezen belül elsősorban a számára fontos másik embert - az anyát, apát, testvéreket, majd az óvónőt.

Az első években még nagyon közel áll egymáshoz a testi és a lelki fejlődés, és így számos kölcsönhatás figyelhető meg: ha szeretettel, figyelemmel, örömmel, pozitív érzéssel és gondolattal veszik körül a kisgyereket, akkor az kedvezően hat az ő érdeklődésére, az érzékelés intenzitására. Egy jó minőségű ingerekben gazdag, sok érzékszervet igénybevevő környezet előhívja a gyerek belső aktivitását, erősíti a tevékenységekben, mozgásban is megnyilvánuló „testi intelligenciáját”.

Nagyon fontos, hogy a gyerekek elég ideje legyen a saját tempója szerint felfedezni a világot, feldolgozni a tapasztalataiból származó élményeket, és elsajátítani a sokféle minőséget, különbözőségeket mindegyik érzékszerv területén.

Feladataink a testi és lelki egészség fejlesztése területén:

A kisgyereket környező felnőtt világ felelőssége és egyben feladata, hogy biztosítsa a testi és érzelmi biztonságot nyújtó, elegendő és jó minőségű ingert tartalmazó fizikai, pszichés környezetet, amely fejleszti testi és lelki egészségét:

- A waldorf pedagógia szükségesnek tartja a nagyon tudatos tárgyi feltételek kiválasztását, megvalósulását. Szempontjaink között szerepel, hogy az az épület, amelyben waldorf óvoda létesül árásszon családias, otthonos érzést mindenki számára. A bútorok fából készültek, megtartva természetes színüket, harmonikus formával bírnak, melyek több funkció ellátására is hivatottak. Térben több helyen elhelyezhető, átrendezhető, gyerekbarát nagyságúak és súlyúak. A textiliák kiválasztásánál a természetes anyagokat részesítjük előnybe, melyek színvilága a pasztell, nyugtató színeket hordozza. A naponta használható alapanyagok a gyerekek számára jól látható, elérhető helyen, praktikusan vannak elhelyezve. A játékeszközök (melyek többé-kevésbé kimunkáltak) természetes anyagúak, melyek segítik a képzelőerő kialakulását.
- A gyermeköltöző és a gyermekmosdó tágas tere és eszköztára kielégíti a gyermeki szükségleteket. A játszóudvar a változatos játéktevékenységek színtere, ahol biztonságos, tágas környezetben fogó-és futójátékok, függeszkedések, egyensúlyozás, csúszás, mászás, ügyességi játékok biztosítják a gyermekeknek a mindennapos mozgást, figyelve egymás testi épségére is.
- Az óvoda belső terei színeiben, művészi igényű dekorációjában mindig tükrözi az adott évszak, ünnepkör hangulatát (évszakasztal, képek, virágok, gyertyák, stb.).
- A gyermekek élményvilágát, lelki egészségét a mindennapos művészeti- alkotó tevékenység is erősíti (hétfő – rajzolás, kedd – viaszgyurmázás, szerda – gyapjúkép készítés, csütörtök – cipósütés, mint formázási tevékenység, péntek-festés)
- A napi folyamatok által megismertetjük a gyermekekkel a konfliktuskezelés, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok kezelésének lehetőségeit.
- Az óvoda egész területe dohányzásmentes terület. Törekszünk arra, hogy az intézményünk dolgozói ne dohányozzanak. A szülőket is ösztönözzük erre, hogy pozitív példát mutassanak a gyerekeiknek.

- Mindezen felül, és elsősorban a nevelőnek kell a megfelelő belső tartalmakkal - érzelmekkel és gondolatokkal a gyerekek közé lépnie. Óvodánk pedagógusai és munkatársai ezért törekednek a folyamatos önnevelésre, és önképzésre. Saját harmonikus, derűs létükkel, példamutatásuk által tudják a gyermekek számára a helyes magatartásformákat, életvitelt közvetíteni, és ezzel test és lelki egészségüket egyaránt megőrizni.
- Példamutatásunk által, illetve a szülői estek, fogadóórák kínálta alkalmakon ösztönözzük a szülőket is, hogy otthon hasonlóképpen fordítsanak kiemelt figyelmet a jó minőségű tárgyi, érzelmi és magatartásbeli környezet kialakítására, a gyermekek számára a káros példák, ingerek lehetőség szerint mind teljesebb kiszűrésére (pl. TV, és egyéb képernyők képi és hanghatásainak mellőzése)

Várható eredmények az óvodáskor végére:

- Testileg egészséges gyermekek.
- A gyerek belső világa erősebb lesz a külsőhöz képest.
- A barátságai már hosszabb ideig tartanak, elfogadott tagja az egész csoportnak. Arra is van már érzéke, önuralma, hogy a másinak szót fogadjon, ajánlott tevékenységbe is be tudjon kapcsolódni.
- A gyerek belső egyensúlya engedi, hogy a különböző helyzetekhez alkalmazkodjon.
- Képes arra, hogy utasításokat hajtson végre, kötelességeket vállaljon, melyeknek teljesítése örömet szerez neki és önbizalmát növeli.
- Kezd különbséget tenni a külső és a belső világ között, a kívánság és a valóság között. Érzelmait jobban kezeli, kevésbé adja át magát viharos érzéseknek, nyugodtabbá, kiegyensúlyozottabbá válik.
- Az ily módon szeretetben, érzelmi és fizikai biztonságban töltött, jó minőségű szellemi, lelki és fizikai táplálékkal ellátott kisgyermekkor adja a legbiztosabb alapot arra is, hogy a gyermek később se elégedjen meg a különféle függőséget okozó szerek, viselkedések sekélyes, valamilyen hiányt pótolni próbáló hatásával.

12.3.4 A bántalmazás és erőszak megelőzése

Gyermekvédelmi tevékenységeink célja, hogy a gyereket fejlődési útján segítsük, ezáltal testileg egészséges, lelkileg szabad, szellemileg kreatív emberré válhasson. Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa. A Waldorf Óvodapedagógiai Program teljes egészét áthatja a gyerek iránt érzett tisztelet. Az óvónő a gyereket, mint szellemi individualitást tekinti. Életkori és egyéni igényeit és szükségleteit felismerve szervezi az óvoda életét. Szem előtt tartja a gyerek alapvető jogait a testi egészségre, érzelmi biztonságra és szellemi szabadságra. Minden gyerek felé szeretettel, pozitív attitűddel fordul, hátrányos megkülönböztetés senkit nem érhet. Minden gyerek az óvodai csoport egyenrangú tagja, számára az egyenlő hozzáférés biztosított. A Waldorf-pedagógia befogadó pedagógia.

Az óvónő a szülőkkel a gyerek érdekében jó viszonyt alakít ki és velük folyamatosan együttműködik. A szülők segítségére van nevelési problémáik megelőzésében és megoldásában. A Waldorf-pedagógia alapelvei biztosítják az esélyegyenlőség megvalósulását. Különbözőség és beilleszkedési nehézségek esetén az óvónő a gyerekre külön figyelmet fordít, fejlődése érdekében egyénre szabott pedagógiai eszközökkel él. A

személyes adatokat gondosan kezeli, csak meghatározott pedagógiai célból, megfelelő körültekintéssel, a szülőket tájékoztatva használja fel azokat.

A lelki egészségfejlesztés az óvodai nevelés mindennapos gyakorlatában nem tekinthető különálló feladatnak, hanem minden egyes nevelési mozzanatnak szerves része.

A lelki egészség érdekében törekszünk az optimális napirend, a szellemi munka higiéniájának megvalósítására, továbbá az egészséges életmód igényének kialakítására.

A WHO definíciója: „A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelőségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az **érzelmi bántalmazás** azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet. Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermekeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételt - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő

segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

Feladataink ezen a területen:

- Intézményünk közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal: Ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekjóléti szolgálattól.
- A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése, ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny", nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői esteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

12.3.5 Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Az óvodás korú gyermekeknek életkori sajátosságából eredően nincs veszélyérzete, ezért a felnőttek feladata testi épségük megőrzése, és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire. Célunk a gyermekek egészségének és testi épségének védelme, ennek érdekében feladatunk az egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek, egészségvédő készsége kialakítása a mindennapi életfolyamatok által.

Gyermekbalesetnek minősül minden olyan baleset, ami akkor történik, amikor a gyermek az óvoda felügyelete alatt áll. A gyermek testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről történő gondoskodás az óvodába történő belépéstől annak jogszerű elhagyásáig terjed, valamint az óvodán kívül tartott programok ideje alatt.

Az előírt szabályzók betartásával gondoskodunk az óvodában használatos vegyszerek zárható szekrényben történő elhelyezéséről, és minden egyéb, a balesetvédelmi és tűzvédelmi utasításban foglalt tudnivaló betartásáról. Ez minden óvodai dolgozó kötelessége.

Óvodánkban biztosított az óvodai elsősegélynyújtó alapfelszerelés, az óvónők és dajkák rendelkeznek elsősegélynyújtási alapismeretekkel.

A nevelési-oktatási intézményben bekövetkezett tanuló- és gyermekbaleseteket nyilván kell tartani. A nyolc napon túl gyógyuló sérüléssel járó tanuló- és gyermekbaleseteket haladéktalanul ki kell vizsgálni.

Feladataink ezen a területen:

- Megismertetjük gyermekeinkkel azokat a helyes magatartási formákat, amelyek betartására a balesetek elkerülése végett szükség van.

- Megismertetjük gyermekeinkkel a játék és taneszközök, valamint a tevékenységek során használt egyéb eszközök biztonságos használatát (olló, kés.)
- A balesetvédelmi, tűzvédelmi, és egyéb biztonsági szabályok betartása, a biztonságos környezet biztosítása
- Az óvoda alapdokumentumaiban rögzíteni kell az intézményi védő, óvó előírásokat.

12.3.6 Személyi higiéné

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak az óvoda mindennapos szokás rendjével.

A személyi higiénés nevelés magában foglalja a gyermek testi gondozását, testi szükségleteinek kielégítését és a testi épségét.

Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat és igényük kialakulását szolgálja. A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus, a dajka részéről bensőséges ellátást igényel. A higiénés szemlélet átadása tehát nem jelenthet a gyermek számára megszegyenítést. Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk a gyermekeknek a tevékenység ellátására. Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre.

Feladataink

- A tisztálkodási folyamat megismertetése: helyes sorrendiség és technika begyakorlása.
- Legfőbb személyi higiénés nevelési feladatunk: a kézmosás szokássá fejlesztése (szeretetteljes légkörben), valamint a legintimebb higiénés tevékenység, a WC és a WC-papír használatának megtanítása. Az óvónő és a dajka részt vállal ennek begyakoroltatásában.
- A test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolását, melyre szintén megtanítjuk a gyermekeket.
- A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gyermekeknek a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk, de ösztönözzük, és fokozatosan kialakítjuk az önállóságot.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek és használják a WC-t.
- Észreveszik bepiszkított kezüket, bőrüket és azt kellemetlennek, zavarónak, a tisztaságot pedig kellemes állapotnak érzik.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.
- Zsebkendőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt.
- Segítenek a kisebbeknek a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben.

Öltözködés

Az öltözködés során minden gyermeknek szükség szerint segítünk. A szülőket igyekszünk meggyőzni, hogy gyermeküket időjárásnak megfelelően öltöztessék, legyen váltóruhájuk. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket ne a divat szerint öltöztessék, hanem a kényelem szerint, hogy mozgásukban ne legyenek akadályozva, mert a megfelelő ruházatban a gyermek szabadon mozoghat, jól érzi magát. A gyermekeknek külön öltöző polcuk van. Külön odafigyelünk és a gyermekeket is figyelmeztetjük, hogy ruhájukat mindig a helyére tegyék. Az öltözetnek igen fontos része a váltócipő. Ne akadályozza a láb mozgását, fejlődését és segítse elő a lábizmok tónusának kialakítását, rögzítését. A jól kiválasztott váltócipővel elkerülhető a balesetek túlnyomó része.

Feladataink

- Az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése és begyakoroltatása
- A technikai fogások megtanítása: gombolás, kötés, cipzározás, kifordítás, elejeháta, bal-jobb megkülönböztetése
- Saját felszerelésük, ruhájuk felismerésének gyakorlása
- A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gyermekeknek az öltözködés egyéni tempó szerinti végzésére
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk, de ösztönözzük, és fokozatosan kialakítjuk az önállóságot.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Teljesen önállóan öltöznek.
- Képesek megválasztani a helyes öltözködési sorrendet.
- Képesek önállóan változtatni ruházatukon az időjárásnak megfelelően.
- Ismerik saját ruhájukat és azt mindig a polcukra teszik.
- Tudnak cipőt fűzni és kötni, valamint ruhájukat ki- begombolni.
- Segítenek a kisebbeknek az öltözködésben.

Pihenés

A szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen a napi pihenés. Ehhez szükséges a tiszta levegő, a csend, a nyugalom és kényelmes ruházat. Az óvodában kényelmes körülmények között alszanak a gyermekek. A szülők gondoskodnak az ágyneműről, és annak mosásáról. Az otthoni, esti időben való lefekvés fontosságáról szülői esteken beszélünk a szülőkkel. Az óvodai szokásokról a szülőket is tájékoztatjuk, hiszen azok megszilárdulásának feltétele az egységes szemlélet.

Feladataink

- Az egészséges életvitel, az egészséges életmód iránti igény megalapozása, kialakítása (rendszeres életritmus, megfelelő napirend)
- A helyes életritmus alakítása a családdal együtt, javaslatok a szülőknek (pl. : az étkezések és a pihenés időpontját szombaton és vasárnap is célszerű betartani)
- A pihenéshez nyugodt, meghitt légkör biztosítása a hagyománynak megfelelően: éneklés, mesélés, elalvás előtt

- Figyelünk az egyéni szokásokra is, engedjük az „otthoni kedvencek” –kel való alvást
- A gyermekek szoktatása az egymás iránti toleranciára: pihenőidő alatt csendben vannak, nem zavarják a társaikat.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Tevékenységüket önállóan is képesek az óvodai napirend szerint végezni.
- Ismerik és betartják a szabályokat.
- Nyugodtan, csendben pihennek minimum 1 órát.

12.4 Együttműködés az iskola-egészségügyi szakszolgálattal (orvossal, védőnővel)

Az óvodai gyermek-egészségügyi szolgálat és az óvodapedagógus együttműködése rendszerileg kiterjed a gyermek-egészségügyi ellenőrző vizsgálatokra, az óvodai egészségnevelésre, a pedagógusokra, szülőkre és gyermekekre vonatkozó egészségmegelőző és -fejlesztő (orvosi, védőnői) tevékenységre.

Az együttműködés beépül az óvodai nevelés mindennapi programjába, így a védőnői látogatások a hajás fejbőr átvizsgálására irányulnak.

12.5. Ellenőrzés, értékelés rendszere

Az intézményben folyó teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait. Az egészségfejlesztési programban megfogalmazott feladatok elvégzését és az elért eredmények dokumentálását az óvodapedagógusok végzik.

A gyermekek fejlődésének dokumentálása az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig tart. Az ellenőrzési folyamat a gyermekek egyéni képességeinek, fejlettségi szintjének vizsgálatára irányul, melyben megtalálhatók az egészséges életmódhoz kapcsolódó testi, lelki és pszichés készségek és képességek is. Óvodánkban a gyermek fejlődését a gyermekfejlődési lapokon vezetik a pedagógusok. A gyermekekről félévente (félévkor és évvégén) az óvodapedagógusok értékelést készítenek, melyben a gyermek legfőbb fejlődési jellemzőit jegyzik le, amely tartalmazza az egészségfejlesztéshez kapcsolódó értékelést is. Emellett a kétheti rendszerességgel tartott pedagógiai konferenciák szerves része a gyermekmegbeszélés, ahol még részletesebben tudunk foglalkozni egy-egy gyermek fejlődésével, testi, lelki és fizikai állapotával.

Az egészség védelme az egyén (saját) és a társadalom (közös) érdeke, abban a családnak, az egészségügyi szakszolgáltatnak, a köznevelési rendszernek és más társadalmi szervezetnek alkotmányos feladata van.

13 FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

CARLGREN, FRANS - KLINGBORG, ARNE: SZABADSÁGRA NEVELÉS
Waldorf Könyvek II., Budapest, 1995.

EGYEZMÉNY A GYERMEKEK JOGAIRÓL.
Budapest Egyesült Nemzetek - UNICEF 1992.

FROMM, ERICH: A SZERETET MŰVÉSZETE
Háttér Kiadó, Bp. 1993. Lélekkontroll sorozat.

GOEBEL, WOLFGANG - GLÖCKLER MICHAELA: A NAGY GYERMEK-KALAUZ
Futura Könyvek, Budapest, 1994.

PLATTNER, ELISABETH: A NEVELÉS MINDENNAPI MŰVÉSZETE
Futura Könyvek, Budapest, 1995.

SCHAD, WOLFGANG: ERZIEHUNG IST KUNST
Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart, 1994.

STEINER, RUDOLF: A GYEREK NEVELÉSE SZELLEMTUDOMÁNYI SZEMPONTBÓL
Jáspis Kiadó, Budapest, 1993.

STEINER, RUDOLF: A SZABADSÁG FILOZÓFIÁJA
Édesvíz Kiadó, Győr, 1990.

STEINER, RUDOLF: A SZOCIÁLIS ÉLET KÉRDÉSEI
Mandátum Kiadó, Budapest, 1990.

VEKERDY TAMÁS: A WALDORF-ÓVODA PROGRAMJÁRÓL
Házilag sokszorosítva, 1994.

VEKERDY TAMÁS: A WALDORF-ÓVODA SOLYMÁRON I.
Óvodai Nevelés, 1989. 11. sz.

VEKERDY TAMÁS: A WALDORF-ÓVODA SOLYMÁRON II.
Óvodai Nevelés, 1989. 12. sz.

VEKERDY TAMÁS: WALDORF-ÓVODÁK, WALDORF-ISKOLÁK AZ NSZK-BAN
Kritika, 1989. 4. sz.

Továbbá: AZ ÓVODAI NEVELÉS ORSZÁGOS ALAPPROGRAMJA

14 ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS

1. A 2015. évben kidolgozott Helyi nevelési program jelen módosított változata a nevelőtestület határozata alapján a 2017/2018 nevelési évtől érvényes.

2. Időközi módosításra abban az esetben kerül sor, ha a feltételrendszerben változás történik, vagy ha törvényváltozás azt indokolja.

3. A módosítást kezdeményezheti az Óvodapedagógiai Kollégium.

4. Az átdolgozás alapjai:

- Hatályos Köznevelési törvény;
- A programbeválasztás gyakorlati tapasztalatai.

.

5. A módosított Helyi nevelési program

- a Szülői Közösség véleményezését követően, a az Óvodapedagógiai Kollégium elfogadásával; a Fenntartó jóváhagyásával válik törvényessé.

6. Nyilvánosságról való rendelkezés:

A nevelési program elérhető és olvasható:

A Zalai Waldorf Egyesület honlapján valamint az intézményben a nevelői szoba helyiségében.

Helyi Óvodai Nevelési Programunk módosításának módja, és lehetséges indokai:

- Ha szervezeti átalakítás történik
- Ha törvényi változások történnek
- Ha egyéb érdekegyeztető fórum, módosítást javasol.

Előírás a program módosításának előterjesztésére:

- Részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Zalai Waldorf Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Óvodai Helyi Pedagógiai Programját az Óvodapedagógiai Kollégium elfogadta.

Zalaegerszeg, 2017. augusztus 21.

.....

Óvodapedagógiai Kollégium képviselője

.....

intézményvezető

A Zalai Waldorf Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Óvodai Helyi Pedagógiai Programját a Szülői Kollégium megtárgyalta, a benne foglaltakkal egyetértést nyilvánított.

Zalaegerszeg, 2017. augusztus 18.

.....

Szülői Kollégium képviselője

A Zalai Waldorf Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Óvodai Helyi Pedagógiai Programját a Zalai Waldorf Egyesület - mint fenntartó – 1/2017 (08.25) számú határozatával 2017. augusztus 25. napján jóváhagyta.

Zalaegerszeg, 2017. augusztus 25.

Jóváhagyta:

.....

elnök
Zalai Waldorf Egyesület